

METAGALAKTIKA

Jefremov az 1958-ban írott *A Kígyó szíve* című kisregényével folytatja ugyanezt az utópikus vonalat. A mű, amely nem tartozik szervesen az *Androméda-ködhöz*, lényegében válasz Murray Leinster *First Contact*jára. Mindkét írásban két űrhajó találkozik a Galaxis egyik csücskében; az egyik földi űrhajó, a másik idegen. Csakhogy amíg az amerikai író történetében {úgymond: érthető módon} a két csapat ellenségesen méregeti egymást, addig *A Kígyó szívében* barátként közelednek egymáshoz. Az író visszanyúl egy korábbi kisregényéhez, a *Csillaghajókhoz*, amikor azt fejtegeti, hogy a fejlett lényeknek hasonló testi adottsággal kell, hogy legyenek megáldva — tehát szépnek (más szóval célszerű, tehát harmonikus felépítésűnek) kell lenniük.

Jefremov ugyanis nem tartja hihetőnek, hogy ‘szarvval és farokkal ellátott szörnyetegek’ vagy ‘gondolkodó penészgombák’ népesítsék be a Világegyetemet. Nem valami szűklátókörű antropocentrikus meggyőződés viszi erre az eredményre, hanem a művészeti érzékkel megáldott tudós filozófus tudományon alapuló okfejtése. (Bár a kisregényben az idegen lények fluorint lélegeznek be oxigén helyett, külső megjelenésben hasonlóan szépek a földi emberekhez.) Úgyszintén, *A Kígyó szívében* az író megerősíti azt a nézetet, hogy csak egy osztálynélküli társadalom képes olyan magaslatra jutni, ahonnan elrugaszkodva a csillagokhoz képes szárnyalni. Ebből következően, vonja le az író, bármely két civilizáció is találkozik az Univerzumban, azok feltétlenül békések kell, hogy legyenek.

- [Ivan Jefremov](#)

- [notes](#)

- [1](#)

- [2](#)

Ivan Jefremov

A kígyó szíve

A tudatot elborító kábulat kódén zene tört át. „Ne aludj! A közömbösség a Fekete Entrópia győzelme!..” Az ismert ária szövege feltámasztotta az emlékezet megszokott képzettársításait, és máris húzta, vonszolta maga után az emlékezés végtelen láncolatát.

Lassanként visszatért az élet. Az óriási úrhajó még remegett, de az automatikus berendezések rendületlenül tovább működtek. A három védőbura körül külön-külön pörgő energiaviharok láthatatlan örvénylése abbamaradt. A tompa fényű zöld fémből készült, nagy méhkaszhoz hasonló burák néhány másodpercig az előbbi helyzetükben maradtak, aztán hirtelen, egyszerre felfelé szökkentek, és eltűntek a mennyezet sejt alakú mélyedéseiben, a csövek, a keresztgerendák és vezetékek bonyolult szövevénye közt.

Két ember mozdulatlan maradt a gyűrűkkel — az eltűnt burák alapzataival — körülvelt mély karosszékekben. A harmadik óvatosan felemelte elnehezült fejét, és könnyedén megrázta sötét haját. Felemelkedett e lehető legpuhább izoláció mélyéből, felült és előrehajolt, hogy leolvassa a műszerek állását. Rengeteg adat borította el annak a nagy műszerasztalnak világos, ferde tábláját, amely a karosszékektől félméternyire, keresztbe húzódott az egész helyiségen.

— Kijutottunk a pulzációból! — harsant egy magabiztos hang. — Megint maga ocsúdott fel legelőször, Kari? Eszményi egészség ez egy csillagközi úrhajósnak!

Kari Ram, a Tellur nevű csillagközi úrhajó elektronműszerésze és asztronavigátora egy pillanat alatt hátrafordult, és tekintete találkozott a parancsnoknak még ködös tekintetével.

Mut Ang, bár még nehezen mozgott, megkönnyebbülten felsóhajtott, és megállt a műszerasztal előtt.

— Huszonnégy parszek^[1] ... Elhaladtunk a csillag mellett. Az új műszerek mindig pontatlanok... illetve mi nem tudunk még bánni velük... Ki lehet kapcsolni a zenét. Tej is felébredt!

Kari Ram a hirtelen támadt csendben csak felocsúdó társának szaggatott lélegzését hallotta.

A csillagközi úrhajó központi kormányzóposztja meglehetősen nagy kerek teremre emlékeztetett, amely biztonságosan el volt rejtve az óriási hajó mélyében. A műszerasztalok és légmentesen záródó ajtók fölött, zárt gyűrűt alkotva, kékes képernyő futott körbe a helyiségben. Elöl, az úrhajó központi tengelyének irányában jókora rés volt a képernyőn — abban helyezték el a lokátor kristályosan átlátszó korongját, amelynek átmérője csaknem két ember magasságú. Az

óriási korong mintegy összeolvadt a kozmikus térrel, és ahogy visszaverte a műszerek kis lámpáinak fényét, fekete gyémánthoz hasonlított.

Mut Ang alig észrevehető mozdulatot tett, és a kormányhelyiségben tartózkodó három ember csaknem egyforma mozdulattal eltakarta a szemét. A képernyőn baloldalt óriási narancssárga nap gyúlt ki. Fénye, bár hatalmas szűrők gyengítették, elviselhetetlen volt. Mut Ang megcsóválta a fejét.

— Kevés híján a csillag koronáján haladtunk át. Többé nem szabok pontos útirányt. Sokkal biztonságosabb, ha oldalt haladunk el egy-egy csillag mellett.

— Épp ezért félelmetesek az új pulzációs csillagközi úrhajók — felelte karosszékének mélyéből Tej Eron, a másodparancsnok, a fő asztrofizikus. — Mi elvégezzük a számításokat, de aztán a hajó vaktában száguld, mint a sötétbe kilőtt golyó. És mi is holtak, vakok vagyunk a védő viharmezők belsejében. Nekem nem tetszik az ürrepülésnek ez a módja, még ha gyorsabb is mindannál, amit az emberiség eddig ki tudott találni

— Huszonnégy parszek! — kiáltott fel Mut Ang. — Számunkra pedig úgy telt el, mint egy pillanat...

— Egy pillanatnyi alvás, amely olyan, mint a halál — vetette ellen komoran Tej Eron. A Földön pedig...

— Jobb nem is gondolni rá — szólt kiegyenesedve Kari Ram. — A Földön több mint hetvennyolc év telt el. Sok barátunk és hozzátartozónk meghalt, sok minden megváltozott... Mi lesz, amikor...

— Ez elkerülhetetlen, bármilyen rendszerű csillagközi úrhajóval indul is az ember ilyen hosszú útra — mondta nyugodtan a parancsnok. — A Telluron a mi számunkra különösen gyorsan múlik az idő. És bár mi mindenkinél messzebb hatolunk be a kozmoszba, csaknem ugyanolyan állapotban térünk vissza is...

Tej Eron odalépett a számítógéphez.

— Minden kifogástalan — mondta néhány perccel később. — Ez a Cor Serpentis, vagy ahogy a régi arab csillagászok nevezték: Unuk al Haj — a Kígyó Szíve.

— De hol van a legközelebbi szomszédja? — kérdezte Kari Ram.

— Eltakarja előlünk a főcsillag. Látja: K-nulla a színképe. Mifelőlünk nézve éppen teljes fogyatkozás van — felelte Tej.

— Húzza szét minden vevőkészülék védőlemezét! — rendelkezett a parancsnok.

A kozmosz feneketlen sötétsége vette körül őket. Még mélyebbnek látszott attól, hogy balra és hátul narancssárga tűzként ott égett a Kígyó Szíve, és homályba borított minden csillagot, a Tejutat is.

Csak lent ragyogott fehér lánggal egy csillag, mintha vitába

szállna vele.

— A Kígyó Epszilonya egészen közel van — jegyezte meg hangosan Kari Ram.

A fiatal asztronavigátor ki akarta vívni a parancsnok helyeslését, de Mut Ang szótlanul nézett jobbra, ahol tiszta fehér fényével minden mástól elütve ragyogott egy távoli csillag.

— Oda repült a „Nap”, az én előző űrhajóm — szólalt meg lassan a parancsnok, amikor megérezte a háta mögött a várakozó hallgatást —, új bolygókra...

— Akkor ez az Alfekka az Északi Koronában?

— Igen, Ram, vagy ha az európai nevét akarja: a Gemma... De ideje munkához látni! — Felkeltsük a többieket? — kérdezte készségesen Tej Eron.

— Minek Végzünk még egy-két pulzációt, ha meggyőződünk arról, hogy szabad az út — válaszolta Mut Ang. — Kapcsolják be az optikai és rádióteleszkópokat, ellenőrizzék az emlékezőgépek beállítását. Tej, kapcsolja be az atommotorokat! Egyelőre azokkal haladunk tovább! Fokozza a sebességet!

— A fénysebesség hathatedéig?

Tej Eron a parancsnok néma bólintására gyorsan elvégezte a szükséges műveleteket. A csillagközi űrhajó meg sem rezdült, amikor vakító, szivárványszíne láng lobbant fel a képernyők egész koszorúján, és teljesen elhomályosította a gyöngébb csillagokat a szikrázó Tejút alatt. E csillagok közt volt a földi Nap is.

— Van néhány óránk, amíg a műszerek elvégzik a megfigyeléseket, és befejezik a program négyszeres ellenőrzését — mondta Mut Ang. — Ennünk kell, aztán mindegyikünk visszavonulhat, és pihenhet egy keveset. Majd én váltom fel Karit.

Az űrhajósok kimentek a központi kormányhelyiségből. Kari Ram átült a műszerasztal közepénél levő forgó karosszékbe. Az asztronavigátor elzárta a hátsó képernyőket, úgyhogy a rakétamotorok lángja eltűnt.

A tüzes Kígyó Szíve azonban vakmerő villanásokkal továbbra is ott csillogott a műszerek közömbösen fénylő felületén. Az elülő lokátor korongja feneketlen fekete kút maradt, de ez nem zavarta az asztronavigátort, hanem örömet szerzett neki. Azok a számítások, amelyek hatévi munkájába kerültek a Föld leghatalmasabb elméinek és kutatógépeinek — hibátlannak bizonyultak.

Ide, a világűrnek ebbe a csillaghalmazoktól és sötét felhőktől mentes széles folyosójába irányították a Tellurt — a Föld első pulzációs csillagközi űrhajóját. A nulla-térben közlekedő csillagközi űrhajóknak ezt a típusát arra szánták, hogy a Tejútnak sokkal nagyobb mélységeit érje el, mint az addigi atomrakétás, anamezonos űrhajók, amelyek a fénysebesség öthatodával és hathatedével repültek. A

pulzációs űrhajók az idő összesűrítésének elve alapján működtek, és ezerszerre gyorsabbak voltak. De ezeknek megvolt az a veszélyes tulajdonságuk, hogy a pulzáció pillanatában nem lehetett kormányozni őket. Az emberek is csak egy hatalmas mágneses mező belsejébe rejtőzve, öntudatlan állapotban tudták elviselni a pulzációt. A Tellur lökésszerűen haladt, miközben minden alkalommal gondosan tanulmányozta, szabad-e az út a következő pulzáció előtt.

A Tellurnak az volt a feladata, hogy a Kígyó mellett, a Tejút — csillagoktól szinte teljesen mentes — térségében eljusson a Herkules csillagképbe a széncsillaghoz.

A Tellurt hihetetlenül messzi útra küldték, hogy személyzete közvetlenül a széncsillagon tanulmányozza az anyag átalakulásának rejtélyes, a földi energetika számára igen fontos folyamatait. Azt gyanították, hogy a csillag össze van kötve egy sötét felhővel: egy forgó elektromágneses koronggal, amely élével fordul a Föld felé. A tudósok azt remélték, hogy viszonylag közel a Naphoz látni fogják bolygórendszerünk kialakulása történetének megismétlődését. A „közel” itt száztíz parszekot, vagyis háromszázötven fényévet jelent...

Kari Ram ellenőrizte a védő— és biztosítóműszereket. A berendezések tanúsága szerint az űrhajó automatáinak minden összeköttetése rendben van. A fiatal asztronauta átadta magát tűnődéseinek.

Messze-messze, hetvennyolc fényév távolságra mögöttük maradt a gyönyörű Föld, amelyet az emberiség a derús élet és az ihletett alkotómunka számára rendezett be. Ebben az osztály nélküli társadalomban minden egyes ember jól ismerte az egész bolygót. Nem csupán gyárait, bányáit, ültetvényeit és tengeri ipartelepeit, oktatási és kutatóközpontjait, múzeumait és természetvédelmi területeit, hanem a szívnek oly kedves zugokat is, ahol vagy egyedül pihenget az ember, vagy azzal vonul vissza oda, akit szeret.

És az ember, aki mind nagyobb követelményeket támasztott önmagával szemben, mind messzebb hatolt a kozmosz dermesztő, feneketlen mélységeibe; újabb és újabb ismeretek szerzésére tört, hogy megfejtse a természet titkait, amely szívós ellenállás nélkül nem adja meg magát. Az ember mind messzebb került a gyilkos röntgensugarakkal és a Nap ibolyántúli sugárzásával elárasztott Holdtól, a forró és élettelen Vénusztól amelyet olajóceánok, ragadós, kátrányos talaj és örökös ködök borítanak —, a hideg Marstól, ahol homoktakaró alatt alig pislákol valamiféle élet. Alig kezdődött meg a Jupiter tanulmányozása, mikor az új űrhajók elérték a legközelebbi csillagokat. A földi csillagközi űrhajók felkeresték a Centaurus Alfáját és Proximáját. Barnard csillagát, a Sírúst, az Eridanus Étáját, sőt a Cet Tauját is. Természetesen nem magukat a csillagokat, hanem bolygóikat, vagy a legközelebbi környezetüket, ha kettős csillagok

voltak — mint például a Sirius —, amelyeknek nincs bolygórendszerük.

De a Föld csillagközi űrhajói még nem fordultak meg olyan bolygókon, ahol az élet már elérte a legfejlettebb formáját, ahol gondolkozó lények — emberek laktak volna. A kozmosz végtelen messziségeiből ultrarövid rádióhullámok lakott világokról hoztak híreket; ezek néha elindításuk után több ezer évvel érkeztek a Földre. Az emberiség csak most tanulta meg elolvasni ezeket az üzeneteket, és csak most kezdte elképzelni, hogy az ismereteknek, a technikának és a művészetnek micsoda óceánja végzi körforgását Tejútunk lakott világai között. Olyan világok közt, amelyekhez még nem jutottunk el. És mit mondjunk más olyan csillagszigetéről, galaktikákról, amelyeket több millió fényévnyi távolság választ el tőlünk!.. De ez csak még jobban fokozta azt a törekvést, hogy eljussunk olyan bolygókra, ahol emberek laknak — akik talán nem is hasonlítanak a földiekhez, de mégis felépítették a maguk szabályosan fejlődő, bölcs társadalmát —, ahol mindenki részesül a boldogságból, amely a természet leigázásának mértékével arányosan növekszik. Egyébként az is köztudomású volt, hogy léteznek hozzánk tökéletesen hasonló emberek is, sőt valószínűleg ezek vannak többen. A bolygórendszereknek és a rajtuk kialakuló életnek a fejlődéstörvényei egyformák, nemcsak a mi Galaktikánkban, hanem a kozmosz egész ismert részében is.

A pulzációs csillagközi űrhajó — a Föld szellemének legújabb találmánya — lehetővé teszi, hogy el is menjünk a bennünket hívó távoli világokba. Ha a Tellur útját siker koronázza, akkor... Csakhogy mint az életben mindennek, ennek az új találmánynak is két oldala van...

— És itt a másik oldala... — Kari Ram észre sem vette, hogy tűnődésében az utolsó szavakat hangosan ejtette ki. Mögötte váratlanul felcsendült Mut Ang kellemes hangja:

A szerelem más oldala —
mély és széles óceán —
füledt folyosóként bűzlik,
nem szabadulsz tőle — a véredben van!

Kari Ram megrezzent.

— Nem tudtam, hogy maga is kedveli a régi zenét — szólt mosolyogva az űrhajó parancsnoka. — Ez a románc legalább ötszáz éves!

— Én egyáltalán nem tudok semmit! — kiáltott fel az asztronavigátor. — Én a mi űrhajónkra gondoltam. Meg arra, hogy mikor térünk vissza...

A parancsnok elkomolyodott.

— Még csak az első pulzációt végeztük el, és már a visszatérésre gondol?

— Ó, nem! Különben miért törekedtem volna, hogy az útra kiválasztottak közé kerüljek? Csak úgy felötlött... hiszen mire visszatérünk a Földre, ott már hétszáz év telik el, és jöllehet az átlagos emberi életkor megkétszereződött, testvéreinknek már a dédunokái is halottak lesznek...

— Eddig talán nem tudta?

— Dehogynem tudtam — folytatta makacsul Ram. — De valami más jutott eszembe. — Értem. Utunk látszólagos hiábavalósága?

— Igen! Még a Tellur feltalálása és megépítése előtt hagyományos rakétaűrhajók indultak a Fomalhautra, a Capellára meg az Arcturusra. A Fomalhautra küldött expedíciót két év múlva várják vissza — már eltelt ötven esztendő. De az Arctusról meg a Capelláról csak negyven-ötven év múlva jönnek meg az űrhajók, hisz ezek a csillagok tizenkét, illetve tizennégy parszek távolságra vannak. De most már pulzációs űrhajókat építenek, amelyek egy pulzációval eljuthatnak az Arcturusra. Mialatt mi ezt a repülést végezzük, az emberek végleg legyőzik az időt, vagy ha úgy tetszik, a teret. Akkor a mi földi űrhajóink sokkal messzebbre elhatolnak, mint mi, úgyhogy mi elavult és hasznavethetetlen adatok terhével megrakodva térünk haza...

— Mi úgy jöttünk el a Földről, ahogy az életből eltávoznak a halottak — mondta lassan Mut Ang —, és a fejlődésben elmaradva, a múlt csökevényeivel térünk vissza.

— Hát éppen erre gondoltam én!

— Magának igaza is van, de mélységesen téved is. Az ismeretek bővítésének, a tapasztalat felhalmozásának, a végtelen kozmosz tanulmányozásának folyamatosnak kell lennie. Máskülönben megszegjük a mindig egyenetlen és ellentmondásos fejlődés törvényeit. Képzelve el, mi történik, ha a hajdani természetkutatók, akik a mi szemünkben naivnak látszanak, arra várnak, hogy feltalálják — mondjuk — a mai kvantummikroszkópokat! Vagy ha a régmúlt földművelői és építői, akik bőven öntözték bolygónkat verítékükkel, az automata gépekre várnak, és... nem bújnak elő nyirkos földkunyhoíkból, és továbbra is azokkal a morzsákkal táplálkoznak, amelyeket a természet juttat nekik...

Kari Ram csengő kacagásra fakadt. Mut Ang komolyan folytatta:

— Nekünk az a hivatásunk, hogy ugyanúgy teljesítsük kötelességünket, mint a társadalom bármely más tagja. Annak fejében, hogy mi először hatolunk be a kozmosznak eddig még soha nem látott mélységeibe, hétszáz évre meghaltunk. Azok, akik ott maradtak a Földön, hogy élvezzék a földi élet minden örömét, sohasem fogják tapasztalni annak az embernek magasztos érzéseit, aki beletekintett a

világmindenség fejlődésének titkaiba. Ami pedig a visszatérést illeti, fölöslegesen fél a jövőtől. Az emberiség, a spirális fejlődés törvénye szerint bekövetkező általános feljebbjutás ellenére, történelmének minden egyes szakaszában, bizonyos vonatkozásban, vissza is kanyarodott... Minden évszázadnak megvoltak a maga egyedülálló sajátosságai, de egyúttal a többiekével, valamennyivel közös vonásai is... Ki tudja megjósolni: hátha az a morzsányi új ismeret, amellyel bolygónkra visszatérünk, a tudomány újabb fellendülését, az emberiség életének megjavítását fogja szolgálni. Meg aztán mi magunk is: a múlt mélyéből térünk ugyan vissza, de a jövőnek szentelt életünket és — a szívünket visszük haza az új embereknek. Talán idegenek gyanánt kerülünk vissza? Hát lehet ott idegen az, aki teljes erejével szolgál? Hisz az ember nem csupán ismeretek összege, hanem érzések igen bonyolult építménye is, e tekintetben pedig mi, aki átéltük a kozmoszon keresztül vezető hosszú út minden nehézségét, nem leszünk rosszabbak azoknál, a jövőbelieknél... Mut Ang hallgatott egy ideig, aztán egészen más, gunyoros hangon fejezte be: — Nem tudom, maga hogy van vele, de én annyira szeretnék betekinteni a jövőbe, annyira kíváncsi vagyok, hogy már pusztán ezért...

— Érdemes egy időre meghalni a Föld számára! — kiáltott fel az asztronavigátor. A Tellur parancsnoka bólintott.

— Menjen, mosakodjék meg, egyék, nemsokára jön a következő pulzáció! Hát maga miért sietett vissza, Tej?

— Szeretném minél előbb megtudni, milyen útvonalat jelöltek ki a műszerek. Szívesen felváltom önt.

Az asztrofizikus minden további magyarázat nélkül megnyomott egy gombot a mű szerasztal közepén. A homorú, fényezett fedél hangtalanul félrehúzódtott, és a műszer mélyéből felfelé kígyózott egy ezüstös fémszalag. Vékony fekete tengely húzódtott keresztül rajta — ez jelezte az űrhajó útirányát. A spirálszalagon drágakövek gyanánt apró fénypontok ragyogtak — azok a különböző színképosztályokba tartozó csillagok, amelyek mellett a Tellur útja vezetett. A rengeteg számlap mutatói szinte már értelmes mozgások körtáncába kezdtek: a számítógépek most kalkulálták ki a következő pulzáció egyenes vonalát úgy, hogy minél messzebb húzódjon a csillagoktól, a sötét felhőktől, a világító gázködöktől, amelyek esetleg eltakarnak eddig még ismeretlen égitesteket.

Tej Eron a munkájába belemerülve észre se vette, hogy e némaságban már több óra is eltelt. Az óriási hajó tovább száguldott a fekete űrben. Az asztrofizikus társai csendesen ültek a félkör alakú dívány mélyén, annak a masszív hármastáblának a közelében, amely a kormányposztot elszigetelte az űrhajó többi helyiségétől.

Apró csengők vidám csilingelése a számítások befejezését jelezte. Az űrhajó parancsnoka lassan odament a műszerasztalokhoz.

— Szerencsénk van! A második pulzáció majdnem háromszorta hosszabb lehet az elsőnél...

— Nem, van itt egy harmincszázalékos bizonytalanság! — Tej a fekete tengely utolsó szakaszára mutatott, amely a vele összekapcsolt mutatók ingadozásának ütemére, alig észrevehetően rezgett.

— Igen: egészen biztos csak ötvenhét parszek. Ötöt ebből is számítsunk le, hisz lehetnek rejtett hibák, marad tehát ötvenkettő. Készüljenek fel a pulzációra!

Ismét ellenőrizték az úrhajó valamennyi — megszámlálhatatlan — gépezetét, és azok összeköttetéseit. Mut Ang kapcsolta a kajütöket, ahol álomba merülve pihent a Tellur személyzetének többi öt tagja.

A fiziológiai megfigyelést végző automaták azt jelezték, hogy az alvók szervezete normális állapotban van. Ekkor a parancsnok bekapcsolta a védőmezőt az úrhajó lakóhelyiségei körül. A bal fal tompa fényű műszertábláin vörös sugarak futottak végig: a gáznak a táblák mögött elrejtett csövekben való áramlását mutatták.

— Lehet? — kérdezte egy kissé elkomorodva a parancsnoktól Tej Eron.

Mut Ang bólintott. A három ügyeletes szótlanul leereszkedett egy-egy mély karosszékre, és légpárnával ki-ki belerögzítette magát. Mikor becsatolták az utolsó kapcsot is, a bal kartámlában levő kis fiókból mindegyikük elővett egy használatra előkészített injekciós műszert.

— Tehát újabb százötven földi esztendőre! — mondta Kari Ram, ahogy meztelen karjához illesztette a készüléket.

Mut Ang fürkészően tekintett rá. Az ifjú szemében a teljesen kiegyensúlyozott egészséges emberre jellemző enyhe gúny ragyogott. A parancsnok megvárta, míg hátradőlnek a karosszékekben, behunyják szemüket, és öntudatlan állapotba merülnek. Ekkor a térdénél levő kis dobozon benyomta a kapcsolókarokat. Nesztelenül és elháríthatatlanul, mint maga a sors, ereszkedtek le a mennyezetről a masszív burák. Egy perccel előbb Mut Ang bekapcsolta azokat a robotgépeket, amelyek a pulzációt irányítják és a védőmezőt működtetik. A parancsnok a bura alatt a kékes fényű lámpás gyenge világánál leolvasta az ellenőrző műszerek állását, és csak ezután altatta el magát.

Az úrhajó kijutott a negyedik pulzációból. A rejtélyes égitest — az út célja — a jobb, az „északi” oldal képernyőin most már akkorára nőtt, amekkorának a Nap a Merkurról látszik.

A „sötét” széncsillagok ritka osztályába tartozó csillagóriást tüzetesen tanulmányozták. A Tellur fénysebesség alatti iramban négy parszeknél kisebb távolságra haladt a KNT-8008 jelzésű, gigantikus sötét csillagtól, amelyet még a leghatalmasabb teleszkópokkal is alig lehetett látni a Földről. Az ilyen csillagok — átmérőjük felér

százötven-százhetven napátmérővel — azzal tűnnek ki, hogy légkörükben bőven van szén. Két-háromezer fokos hőmérsékleten a szénatomok különleges molekulaláncokká egyesülnek, amelyeknek mindegyike három atomból áll. Az ilyen molekulákból felépülő csillag visszatartja a színekép ibolyatartományának sugárzását, úgyhogy egy-egy óriás fénye a méreteihez képest igen gyöngye.

De a szénóriások középpontja, amely százmillió fokig is felhevül, hatalmas neutrongenerátorként működik, és a könnyű elemeket nehezekké, sőt uránontúliakká változtatja, egészen a kaliforniumig és a roszsiumig — ahogy a 401 atomsúlyú, legnehezebb elemet nevezték, amelyet már négyszáz évvel előbb előállítottak a Földön is. A tudósok úgy vélték, hogy a világmindenség nehéz elemeinek gyárjai a széncsillagok, amelyek időszakos robbanásaik után szerteszét szórják ezeket az elemeket a világűrben. Tejutunk általános vegyi összetétele éppen a sötét szénóriások rovására gyarapszik.

A pulzációs csillagközi űrhajó végre lehetővé tette az emberiségnek, hogy közlőrl tanulmányozzon egy széncsillagot, megértse az anyagátalakulás rajta végbemenő folyamatainak lényegét. Ezeknek a magyarázatához a Föld fizikusai még nem találtak meg minden kulcsot.

Az űrhajó személyzete felébredt, és ki-ki hozzáfogott azokhoz a kutatásokhoz, amelyek végett hétszáz esztendőre meghalt a Föld számára. Az űrhajó mozgása most nagyon lassúnak hatott, de gyorsabb száguldásra nem is volt szükség.

A Tellur a széncsillagtól egy kissé dél felé eltérve haladt, hogy sugárzásán kívül tartsa a lokátorok képernyőjét. Így hát a lokátor fekete tükre hetekig, hónapokig és évekig változatlanul vaksötét maradt. A Tellur, vagy ahogy a Föld kozmoflottájának lajstromában nyilvántartották, az IF-1 (Z-685), az első fordított mezőjű csillagközi űrhajó, vagy az űrhajók közös listáján a hatszáznyolcvanötödik, nem volt olyan nagy, mint a fénysebességnél lassabban haladó, nagy hatótávolságú csillagközi űrhajók, amelyeknek építését csak nemrég szüntették meg — éppen a pulzációs űrhajók feltalálása következtében.

Azok a kolosszális hajók körülbelül kétszáz főnyi személyzetet vittek, és a nemzedékek egymásutánja tette lehetővé, hogy az emberek meglehetősen mélyen behatoljanak a csillagközi térbe.

Valahányszor egy-egy nagy hatótávolságú csillagközi űrhajó visszatért, a Földön mindig megjelent néhány tucat egészen más korból származó ember — a régmúlt képviselői. És bár a múlt e csökevényeinek fejlettségi foka igen magas volt, az új kor mégis idegennek bizonyult számukra, és gyakran mélységes búskomorság vagy elszigeteltség lett a sorsa a kozmosz vándorainak.

A pulzációs csillagközi űrhajók most még messzebbre dobják az

embereket. A csillagközi űrhajósok mérése szerint csak kevés idő telik el, de az emberi társadalomban ezeréves matuzsálemek jelennek meg. Azok, akiknek az jut majd osztályrészül, hogy más galaktikákra induljanak, millió évekkel később térnek vissza a hazai planétára. Ez a távoli kozmikus utazások fonákja, ilyen alattomos akadályt gördít nyughatatlan fiai elé a természet. Az új csillagközi űrhajók személyzete csupán nyolc főből áll. Ezeknek az utazóknak, akik a kozmosz mérhetetlen messziségeibe és egyúttal a jövőbe indulnak — ellentétben a régebbi ösztönző rendelkezésekkel —, tilos gyermekeket a világra hozni az utazás alatt.

És bár a Tellur kisebb elődeinél, mégis hatalmas űrhajó, úgyhogy a kis létszámú személyzet kényelmesen elfér benne.

A hosszú alvás utáni felébredés most is, mint mindig, az életenergia fokozódását idézte elő. A csillagűrhajó személyzete — javarészt fiatal emberek — a tornateremben töltötték szabad idejüket.

Nehezebbnél nehezebb gyakorlatokat, fantasztikus táncokat találtak ki, vagy kezükre-lábukra rugalmas öveket és gyűrűket felöltve, nyaktörő mutatóványokat végeztek a terem antigravitációs sarkában. Az asztronauták szerettek úszni a nagy medence ionizált, csillogó vizében, amely megőrizte a földi népek bölcsőjének, a Földközi-tengernek gyönyörű kétségét.

Kari Ram ledobta munkaruháját, és a medence felé igyekezett, de egy vidám hang megállította:

— Segítsen, Kari! Maga nélkül nem sikerülhet ez a fordulat.

Tajna Dan, a magas vegyészleány, aki a szeme színéhez illő, csillogó, rövid zöld tunikát viselt, az expedíció legvidámabb és legfiatalabb résztvevője volt. Indulatos gorombaságával nemegyszer felháborította a nyugodt, higgadt Karit, de táncolni a fiatalember éppúgy szeretett, mint Tajna, a vérbeli táncosnő, így hát mosolyogva odament hozzá.

Balról, a medence mellett álló emelvény magasából Afra Devi, az űrhajó biológusa üdvözölte, aki gondosan feltűzte dús fekete haját, mielőtt megkezdene gyakorlatait a trapézon. A rugalmas műanyag padlón óvatosan lépkedve közeledett Afrához Tej Eron, és a lány háta mögött kinyújtotta izmos, erős kezét. Afra a deszka mozgásának ütemére himbálózva hátrahajolt erre a biztos támasztékra. Egy pillanatra mozdulatlanra dermedtek; mindketten barnák, erősek és magabiztosak, a bőrük meg olyan sima, amilyenné csak a levegőn és napon való egészséges élet teheti. A fiatal nő alig észrevehető mozdulattal még jobban hátrahajolt, és teljes fordulatot végzett a másodparancsnok karja körül, majd mind a ketten — mintegy táncban összefonódva — máris tovarepültek a terem fölött.

— Mindent elfelejtett! — énekelte Tajna Dan, és forró ujjainak hegyével befogta a műszerész szemét.

— Hát nem szép ez? — felelte kérdéssel Kari, és a hanghátter övezetébe jutva, az első táncmozdulattal magához húzta a lányt.

Kari és Tajna volt az úrhajó legjobb táncospárja. Csak ők tudták — minden más gondolatot és érzést kikapcsolva — teljesen átadni magukat a dallamnak meg a ritmusnak. Kari elszállt a tánc világába; az összehangolt mozdulatok élvezetén kívül nem érzett semmit. A lány keze, amely a vállán feküdt, erős volt és mégis gyöngéd. Tajna zöld szeme elsötétült.

— Maga és a neve... egy — suttogta Kari. — Megjegyeztem, hogy Tajna a régi nyelvben valami ismeretlent, meg nem fejtett titkot jelent.

— Örömet szerez nekem — válaszolta minden mosoly nélkül a lány. — Mindig azt hittem, hogy titkok már csak a kozmoszban maradtak, a mi Földünkön már nincsenek többé. Legalábbis az embereknek nincsenek titkaik; mi mindnyájan egyszerűek, világosan érthetők és tiszták vagyunk!

— És maga sajnálja ezt?

— Néha. Szeretnék olyan emberrel találkozni, aki a régmúltban élt. Aki kénytelen eltitkolni ábrándjait, érzéseit a környező gonoszság elől, megedzeni, hihetetlen erővel teljessé, megingathatatlaná edzeni és nevelni őket.

— Ó, értem én ezt! De én nem az emberekre gondoltam, hanem csak a meg nem fejtett titkokat sajnáltam... Mint a régi regényekben: mindenütt titokzatos romok, ismeretlen mélységek, le nem győzött magasságok, még korábban pedig — rejtélyes erővel bíró, elvarázsolt, elátkozott ligetek, források, tilos ösvények, féltve őrzött házak.

— Igen, Kari! Jó volna itt, az úrhajóban is találni titkos kis zugokat, tilos átjárókat. — Ezek ismeretlen szobákba vezetnének, ahol rejtőzne...

— Mi rejtőzne?

— Nem tudom — vallotta be rövid hallgatás után a műszerész, és megállt.

De Tajna belemelegedett a játékba, és elkomorodva, a karjánál fogva húzni kezdte a férfit. Kari követte a lányt. A tornateremből kimentek egy gyér világítású oldalfolyosóra. A rezgésmutatók egyenletesen és halványan pislácoltak, mintha az úrhajó falai álmosággal küszködtek volna. A lány tett néhány gyors, nesztelen lépést, majd mozdulatlaná meredt. Az unalom árnyéka olyan gyorsan suhant át az arcán, hogy Kari nem mert volna kezeskedni: valóban látta rajta a lelki gyengeségnek ezt a jelét. Egy ismeretlen érzés nyilallt belé. A műszerész ismét megfogta Tajna kezét.

— Menjünk a könyvtárba. Még két órára van a váltásig. A lány engedelmesen az úrhajó központja felé indult.

A könyvtár, vagy a közös foglalkozások terme, mint minden csillagközi úrhajón, itt is közvetlenül a központi kormányhelyiség

mögött volt. Kari és Tajna kinyitotta a harmadik keresztfolyosó légmentesen záródó ajtaját, és kijutott a központi átjáró kétszárnyú, ellipszis alakú nyílásához. Alig lépett rá Kari a bronzlemezre, a két nehéz szárny máris hangtalanul szétnyílt, és a két fiatal hatalmas, rezgő hangot hallott. Tajna boldogan megszorította Kari ujjait.

— Mut Ang!

Mindketten beosontak a könyvtárba. A szórt fény páráként lebegett a matt mennyezet alatt. A mélyedések árnyékában szinte elrejtőzve két ember húzódott meg a mély karosszékekben a filmgyűjtemények oszlopai között. Tajna meglátta Szvet Szimet, az orvost, és Jasz Tinnak, a pulzációs berendezések mérnökének négyoszloptos alakját. Jasz Tin behunyta szemmel ábrándozott. Balra, az akusztikai berendezések sima kagylói alatt maga a Tellur parancsnoka hajolt az EMHZ ezüstös tokja fölé.

Már régóta az EMHZ, az elektromágneses hegedűzongora váltotta fel a durva hangzású, temperált zongorát; megőrizte elődjének polifonikus bonyolultságát, és gyarapította is a hegedűhang-árnyalatok gazdagságával. Az erősítők a szükséges pillanatokban megrázó erőt tudtak adni ennek a hangszernek.

Mut Ang nem vette észre a belépőket. Arcát a mennyezet műszertáblái felé emelve egy kissé előrehajolt. A zenész ujjai határozták meg a zengés minden árnyalatát, akár a hajdani zongorán, de nem kalapács és húr segítségével idézték elő a hangokat, hanem már-már az agyműködéshez hasonló finomságú elektromos impulzusokkal.

A Föld és a kozmosz egységének harmonikusan egybefonódó témái lassanként kettéváltak, és távolodni kezdtek egymástól. A csendes szomorúság meg a kegyetlen távoli mennydörgés ellentétei a tombolásig fokozódtak, amelybe olykor, mint kétségbeesett kiáltás, egy-egy harsány hang hasított bele. A téma ütemes, dallamos kibontakozása egyszer csak teljesen megbénult, Az összeütközés ereje megsemmisítő volt, úgyhogy a disszonanciák lavínájává hullt szét minden, majd mint sötét tóba, a pótolhatatlan veszteség zagyva panaszába siklott át.

Mut Ang ujjai most az áttetsző öröm világos, tiszta hangjait varázsolták elő, amelyek összeolvadtak a kíséret csendes bánatával.

A könyvtárba fehér köpenyben, nesztelenül besiklott Afra Devi. Szvet Szim, az úrhajó orvosa valami jeleket adott a parancsnoknak. Mut Ang felállt, és a csend megtörte a hangok hatalmát, elűzte őket, ahogy a gyorsan leszálló trópusi éj elűzi az esthajnalt.

Az orvos meg a parancsnok a hallgatók riadt tekintetétől kísérvé kiment a teremből. A másod-asztronavigátorral igen ritkán előforduló baj történt az ügylet alatt — gennyes vakbélgyulladást kapott. Bizonyára nem teljesítette egészen pontosan a kozmikus utazásra való

egészségügyi felkészülés programját. Ezért Szvet Szim most engedélyt kért a parancsnoktól az azonnali műtetre.

Mut Ang kétségét fejezte ki. A korszerű orvostudomány, amely már elsajátította az emberi szervezet impulzív-idegi szabályozásának módszereit — akárha elektronikus berendezéseket irányítana —, sok betegséget ki tudott küszöbölni.

Ám az úrhajó orvosa ragaszkodott a maga igazához: bebizonyította, hogy a betegben olyan begyógyult góc marad, amely épp az úrhajósokra nehezedő óriási fiziológiai túlterhelés folytán, könnyen újabb gyulladást okozhat.

Az asztronavigátor felfeküdt a széles műtőasztalra. Impulzusadók vezetékei hálózta körül: harminchat műszer figyelte szervezetének állapotát. Az elsötétített szobában ütemesen pislogott és halkán megzendült a hipnotizáló készülék. Szvet Szim egy pillantást vetett a műszerekre, majd intett a fejével Afra Devinek, az asszisztensnőnek. A Tellur személyzetének minden egyes tagja több szakmához is értett.

Afra odatolt egy átlátszó üstöt. A kékes folyadékban óriási százlábúhoz hasonló, ízelt fémműszer hevert. Afra kihúzta a műszert a folyadékból, egy másik készülékből pedig kúp alakú hüvelyt vett elő, a hozzácsatolt vékony vezetékekkel vagy csövekkel együtt. Egy halkan kattánó kapcsolat — és a fém százlábú alig hallható zümmögéssel megmozdult.

Szvet Szim megint biccentett, és a készülék eltűnt az asztronavigátor szájában, aki továbbra is nyugodtan lélegzett. Fény gyúlt ki a félig áttetsző képernyőn, amelyet ferdén a beteg hasa fölé állítottak. Mut Ang közelebb húzódott. A belső részek szürke körvonalai egészen tisztán látszottak a zöldes fényben, meg az is, ahogy lassan kúszik rajtuk az ízelt műszer. Egy könnyű kis villanás jelezte, hogy a műszer lökést adott a gyomor záróizmának, behatolt a nyombélbe, majd a vékonybél bonyolult tekervényein kúszott tovább. Még egy rövid út, és a százlábú tompa vége nekifeszült a féregnyúlvány aljának.

Itt, a gennyesedés területén erősebb volt a fájdalom, és a belek önkéntelen mozgása annyira megerősödött a műszer nyomásától, hogy csillapítószerre kellett folyamodni. Még néhány perc, és az elemzőgép kiderítette a megbetegedés okát — véletlenül eldugult a nyúlvány —, megállapította a gennyesedés jellegét, és antibiotikumok meg fertőtlenítőszeres megfelelő keverékét javallotta. Az ízelt készülék kibocsátotta hosszú, hajlékony csápjait, amelyek mélyen belenyomultak a féregnyúlványba. A gennyet kiszívták, a nyúlványba került szemcséket eltávolították. Következett az appendix erőteljes kimosása olyan biológiai oldatokkal, amelyek gyorsan begyógyítják mind a nyúlvány, mind a vakbél nyálkahártyáját. A beteg békésen aludt, amíg a belsejében tovább működött az automaták irányította

nagyszerű műszer. Az operáció befejeződött, és az orvosnak már csak a készüléket kellett eltávolítania.

A Tellur parancsnoka megnyugodott. Bármilyen nagy is az orvostudomány hatalma, a szervezet előre nem látott sajátságai (mert hisz elképzelhetetlen, hogy az egyedek milliárdjain előre meghatározzák őket) váratlan bonyodalmakhoz vezethetnek, amelyek nem veszélyesek a bolygó óriási gyógyintézeteiben, de félelmetesek egy kis expedícióban.

De nem történt semmi baj. Mut Ang visszatért az elnéptelenedett könyvtárba a hegedű zongorához. Most már azonban nem volt kedve játszani, inkább gondolataiba merült. Az úrhajó parancsnoka visszavisszatért a boldogságról, a jövőről való tűnődéshez. Negyedszer jár a kozmoszban... De még sohasem gondolt arra, hogy ilyen nagy ugrást tehet téren és időn át. Hétszáz év. Az életnek olyan felgyorsulása, az új eredményeknek és felfedezéseknek olyan nagyarányú felhalmozódása és a tudásnak olyan horizontjai mellett, amelyeket már elértek a Földön! Nehéz ugyan az összehasonlítás, de hétszáz év nem sokat jelentett a régi civilizációk korában, amikor a társadalom fejlődése — mivel nem siettették az ismeretek meg a szükségszerűség — csupán az emberiség további elterjedése, bolygónk egyelőre még lakatlan térségeinek benépesítése felé haladt. Akkoriban még mérhetetlen volt az idő, és az emberiségnek minden változása olyan lassan folyt, mint hajdan a gleccserek az Arktisz meg az Antarktiszigetein.

Évszázadok szinte csak úgy belesüppedtek a tétlenség ürességébe. Micsoda egy emberélet, micsoda száz vagy ezer év?

Mut Ang szinte iszonyattal gondolt arra: milyen szörnyű lett volna a régi világ embereinek, ha előre tudják, mennyire lassan fejlődnek az akkori társadalmi folyamatok; ha rádöbbennek, hogy bolygónkon még olyan sok évig tart az elnyomás, az igazságtalanság és a rendezetlenség! Hétszáz év múlva visszatérni — a régi Egyiptomban azt jelentette volna, hogy ugyanabba a rabszolgatartó társadalomba kerülünk bele, közben talán még súlyosbodott is az elnyomás; az ezeréves Kínában — ismét ugyanazokat a háborúkat, császári uralkodóházakat látjuk; Európában pedig a középkor éjszakájának kezdetétől az inkvizíció máglyáinak lobogásához, a tomboló népbútításhoz jutunk el.

De most az a próbálkozás, hogy hét-változásokkal, korszerűsítésekkel és új ismeretekkel telezsúfolt — évszázadon át beletekintsünk a jövőbe, szédülést idéz elő a megrázó események iránti mohó érdeklődés miatt.

És ha az igazi boldogság: a mozgás, a változás, az átalakulás, akkor ugyan ki lehetne boldogabb önála és társainál? És mégsem olyan egyszerű a dolog! Az emberi természet kettős, mint a világ, amely megalkotta és körülveszi. Az örök változásokra való

törekvésünk ellenére mindig sajnáljuk a múltat, pontosabban azt a jót, amelyet kiszűr belőle az emlékezet, és amely hajdan az elmúlt aranykorokról alkotott elképzelésekké terebélyesedett.

Akkor önkéntelenül a múltban keresték a jót, annak megismétléséről ábrándoztak, és csupán az erős lelkek látták előre, azok tudták megérezni az emberi élet elkerülhetetlenül bekövetkező megjavulásának és elrendeződésének közeledését. Az ember lelkében azóta mélyen benne él a nosztalgia a múlt iránt; fájlaljuk azt, ami visszahozhatatlanul eltűnt, és szomorúság fog el bennünket az emberiség történetének emlékei és a régi romok láttán. Ez a nosztalgia különösképpen megerősödött az érett, javakorabeli felnőtteknél, és szomorúságot kelt minden gondolkodó és érző emberben.

Mut Ang felállt a hangszer mellől, és megnyújtóztatta erős testét.

Igen, mindez olyan érdekesen és szemléletesen van leírva a történelmi regényekben. Mitől félhet hát az úrhajó fiatal személyzete abban a pillanatban, amikor ugrást végez a jövőbe? A magánytól, attól, hogy nem lesznek majd hozzátartozók? A jövőbe csöppent ember hírhedt magányossága, amit annyiszor meghánytak-vetettek és leírtak a régi regényekben. A magányosságot mindig úgy képzeltek el, hogy nincsenek már hozzátartozók, rokonok, holott ezek a hozzátartozók gyakran csupán a formális rokoni kapcsolatokkal összekötött emberek elenyészően kis csoportját alkották. De most, amikor közel áll hozzánk bármelyik ember, amikor nincsenek semmilyen határok vagy olyan konvenciók, amelyek zavarnák az emberek érintkezését bolygónk bármely sarkában?!

Mi, a Tellur személyzete, már elvesztettük minden hozzátartozónkat a Földön. De az egyszer majd elkövetkező jövőben nem kevésbé hozzánk tartozó emberek várnak bennünket; olyan rokonok, akik még többet, még világosabban tudnak és éreznek majd, mint azok a kortársaink, akiket mi örökre elhagytunk — nos, erről, ilyen szavakkal kell beszélnie a parancsnoknak a személyzet fiatal tagjaihoz.

A központi kormányzóhelyiségben Tej Eron beállította kedvelt esti világítását. Csak a legszükségesebb lámpák égtek, azok is halványan, és a nagy kerek helyiség kényelmesebbnek hatott a derengő fényben. A másodparancsnok egyszerű dalocskát dúdolgatott, de közben szüntelenül ellenőrizte a számításokat. Az úrhajó útja a végéhez közeledett — éppen ma kellett az úrhajónak a Kígyótartó csillagkép irányába fordulnia, hogy elhaladjon a tanulmányozott széncsillag mellett. Veszélyessé vált a közeledés. A sugárnyomás annyira kezd növekedni, hogy jóvátehetetlen, szörnyű kárt tehet az úrhajóban, ha az a fénysebességet megközelítő sebességgel halad.

Tej Eron megérezte, hogy valaki ott áll mögötte — hátrafordult.

Mut Ang a másodparancsnok válla fölé hajolva leolvasta a

műszerek összegezett adatait az alsó sor négyzet alakú kis ablakairól. Tej Eron kérdően nézett parancsnokára, az pedig bólintott. A másodparancsnok alig észrevehetően megmozduló ujjainak engedelmeskedve az egész űrhajóban felhangzott a figyelmeztető jelzés és a szokványos, fémes hangzású szó:

— Figyelem

Mut Ang magához húzta a mikrofont, az emberek pedig az űrhajó minden helyiségében mozdulatlanul dermedtek, és önkéntelenül a hangszórók álcázott nyílásai felé fordították arcukat: az ember még nem szokott el attól, hogy a hang irányába nézzen, amikor különösen oda akart figyelni.

— Figyelem, figyelem! — ismételte meg Mut Ang. — Az űrhajó tizenöt perc múlva megkezdí a fékezést. Az ügyeleteseken kívül mindenki feküdjék le a kajütjében. A fékezés első fázisa tizennyolc órákor fejeződik be, a második szakasz hat „g” mellett hat napig tart. Az űrhajó az ÉV — életveszély — jelzések után végzi a fordulatot. Befejeztem!

A parancsnok tizennyolc órákor felállt karosszékéből, és miközben igyekezett leküzdeni a fékezéssel mindig vele járó, a derekában meg a tarkójában jelentkező fájdalmat, bejelentette, hogy alighanem lefekszik a hat napig tartó fékezés egész idejére. Viszont a személyzet minden tagja szakadatlanul lesse a műszereket: most folynak a széncsillag tanulmányozását célzó utolsó megfigyelések.

Tej Eron komoran tekintett a távozó parancsnokra. A kozmikus csillagközi űrhajók megbízhatósága és ereje minden egyes tökéletesítéssel növekedett. Még összehasonlítani is nehéz a hatalmas Tellurt azokkal a Föld tengerein úszkáló kis dióhéjakkal, amelyeket hajdanában hajóknak neveztek. De hát a világűr végtelen térségeiben az ő űrhajójuk is Csák törékeny kis dióhéj... Valahogy megnyugtatóbb, ha a parancsnok ébren van a manőver alatt.

Kari Ram kis híján felugrott meglepetésében, amikor meghallotta Mut Ang vidám nevetését. Néhány napja az egész személyzetet felzaklatta az a hír, hogy a parancsnok hirtelen megbetegedett. Kajütjébe csak az orvos járhatott be, és mindenki önkéntelenül lehalkította hangját, ha elhaladt a sima ajtó mellett, amely szorosan be volt zárva. Tej Eron volt kénytelen végrehajtani az egész kitűzött programot — megfordította az űrhajót, újra felgyorsította, hogy kijussanak a széncsillag sugárnyomásának körzetéből, és megkezdhe ssék a pulzációt vissza, a Nap felé. A másodparancsnok a fölöttese mellett jött, és tartózkodóan mosolygott. Kiderült, hogy a parancsnok az orvossal összebeszélve, szándékosan vonult vissza a parancsnoklá stól: lehetővé akarta tenni Tej Eronnak, hogy senki másra nem hagyatkozva, egymaga végezze el az egész műveletet. A

másodparancsnok a viláért sem ismerte volna be, hogy kétségek gyötörték a visszafordulás előtt, hanem a parancsnokot korholta az egész személyzetnek okozott izgalom miatt.

Mut Ang tréfásan mentegetőzött, és igyekezett meggyőzni Tej Eront, hogy az úrhajó teljes biztonságban van a világűrben. A műszerek nem tévedhettek, minden egyes számítást négyszer ellenőriztek, úgyhogy ez kizárja a pontatlanság lehetőségét. Az is lehetetlen, hogy a csillagot az erős sugárnyomás övezetében kisbolygók és meteoritok zónája vegye körül.

— Csakugyan nem vár többé semmi meglepetést? — érdeklődött óvatosan Kari Ram. — Előre nem látott véletlen természetesen lehetséges: De a kozmosz nagy törvénye, amelyet középárányosítási törvénynek^[2] neveznek, mellettünk van. Biztosak lehetünk abban, hogy itt, a kozmosznak ebben az üres zugában semmi újat sem találunk. Egy kicsit megyünk még visszafelé, aztán beindítjuk a pulzációt, és a már kitapasztalt útvonalon a Kígyó Szíve mellett száguldunk egyenest a Nap felé... Hisz már néhány nap óta a Kígyótartó felé haladunk. Most már nem sokáig tart!

— Szinte furcsa: nincs öröm, nincs az az érzés, hogy jó munkát végeztünk, nincs semmi, ami igazolná, hogy hétszáz évre meghaltunk a Föld számára — mondta eltűnődve Kari. — Igen, tudom: több tízezer megfigyelés, számítások, felvételek, feljegyzések milliói. Az anyag új titkait majd ott, a Földön fejtik meg... De mennyire megfoghatatlan és jelentéktelen mindez! A jövő csirája, semmi több!

— De mennyi harcot, munkát és halált vállalt az emberiség, előtte pedig az állatok nemzedékeinek trilliói — a történelmi fejlődés vak útján — éppen a jövőnek ezért a csírájáért! — vetette ellen nagy hévvel Tej Eron.

— Ez mind igaz az ész szempontjából. De az érzés szempontjából számomra csak az ember fontos; a kozmoszban ez az egyetlen erő, amely fel tudja használni az anyag elementáris fejlődését, uralkodni tud rajta. Csakhogy mi, emberek, olyan magányosak vagyunk, végtelenül magányosak. Kétségtelen bizonyítékaink vannak ugyan arról, hogy sok-sok lakott világ létezik, de egyetlen más gondolkodó lény sem váltott még tekintetet a Föld embereivel. Hány ábránd, mese, könyv, dal, festmény sejteti előre ezt a nagy eseményt, de még mindig nem valósult meg. Nem valósult meg az emberiségnek ez a nagy, merész és ragyogó ábrándja, mely réges-régen született, alighogy eloszlott a vallási vakság.

— A vakság! — szólt közbe Mut Ang. — Tudják-e, hogy nem is olyan régi elődeink — már a kozmoszba való első kijutás korszakában — hogyan képzeltek el ennek a nagy ábrándnak a megvalósulását? Háborús összeütközés lesz, az úrhajókat vadállati módon szétrombolják — elpusztítják egymást mindjárt az első találkozáskor.

— Elképesztő! — kiáltotta hevesen Kari Ram és Tej Eron.

— Mai íróink nem szeretnek a kapitalizmus végének komor korszakáról írni — jegyezte meg Mut Ang. — Maguk tudják még iskolai tanulmányaikból, hogy az emberiség annak idején a fejlődés nagyon válságos szakaszán ment át.

— Ó, igen! — kapott a szón Kari. — Amikor az emberek előtt már megnyílt az anyag és a kozmosz birtoklásának lehetősége, de a társadalmi viszonyok formái még a régiek maradtak, és a társadalmi tudat fejlődése is elmaradt a tudomány sikereitől.

— Majdnem pontos fogalmazás. Jó emlékezőtehetsége van, Kari! De mondjuk másképpen: a kozmikus megismerés és a kozmikus hatalom ellentétbe került az individualista magántulajdonos kezdetleges világnézetével. Az emberiség egészsége és jövője néhány évig egy hajszálon függött, amíg aztán győzött az új, és az emberiség az osztály nélküli társadalomban egyetlen családdá egyesült... Ott, a világ kapitalista felében, nem láttak új utakat, és megingathatatlanak, változhatatlanak tekintették a társadalmukat, tehát a jövőben is elkerülhetetlennek vélték a háborúkat meg az önpusztítást.

— Hogy nevezhették ők ezt ábrándnak? — szólt gúnyos, kaján nevetéssel Kari. — Márpedig annak nevezték.

— Lehet, hogy minden civilizációnak válságos pontokon kell túljutnia mindenütt, ahol más naprendszerek bolygóin emberiség alakul ki — mondta lassan Tej Eron, és egy futó pillantást vetett a menetirányító műszerek felső számlapjára. — Már két olyan lakatlan bolygót ismerünk, ahol van víz, légkör, valami oxigén-maradék, és ahol a szelek mégis csak holt homokot kavarnak fel, és ugyancsak holt tengerek hullámaait görgetik. Űrhajóink lefényképezték őket.

— Nem — mondta fejcsóválva Kari Ram —, nem tudom elhinni, hogy emberek, akik már megismerték a kozmosz végtelenségét és azt a hatalmat, amelyet a tudomány ad a kezükbe, képesek voltak...

...úgy gondolkozni, mint a vadállatok, amelyek csak most sajátították el a logikát? De hisz a régi társadalom ösztönösen alakult ki, a nélkül az előre megadott célszerűség nélkül, amely az emberek építette magasabb rendű társadalmi formákat jellemzi. És az ember értelme, gondolkodásmódja is még csupán annak a formális vagy matematikai logikának kezdetleges stádiumában volt, amely az anyagfejlődés és a természet közvetlen megfigyelés alapján megállapított törvényeinek logikáját tükrözi. Mihelyt az emberiség történelmi tapasztalatokat gyűjtött, mihelyt megismerte a környező világ történelmi fejlődését, létrejött a dialektikus logika mint a gondolkodás fejlődésének magasabb foka. Az ember felfedezte a természet jelenségeinek és tulajdon létezésének kettősségét. Tudatára ébredt annak, hogy egyfelől ő mint egyén nagyon kicsiny és rövid

életű — olyan, mint egy csöpp az óceánban, vagy mint egy parányi szikra, mely kihuny a szélben. Másfelől mérhetetlen nagy, mint a világmindenség, amelyet az idő és a tér egész végtelenségében átfog értelmével és érzéseivel.

Az űrhajó parancsnoka elhallgatott, és tűnődve járkálni kezdett segítőtársai előtt, akiknek fiatal arcára most a szigorú, feszült figyelem árnyéka vetődött.

Mut Ang törte meg elsőnek a csendet:

— Az én történelmi könyvfilm-gyűjteményemben van egy, amely nagyon jellemző arra a korra. Ezt nem gép fordította le a mai nyelvre, hanem Szanyija Csen, egy történész, aki a múlt században halt meg. Olvassuk el! — A fiatalemberek mohó érdeklődése láttán elmosolyodott, és kiment az orrszakasz folyosójára nyíló ajtón.

— Sohasem leszek igazi parancsnok — sóhajtott fel restelkedve Tej Eron —, lehetetlen tudni mindazt, amit a mi Angunk tud.

— Ő pedig azt mondta énelőttem, hogy rossz parancsnok, mégpedig éppen érdeklődésének széles skálája miatt — felelte Kari, és beült az ügyeletes navigátori székbe.

Tej Eron meglepődve nézett társára. Hallgattak. A műszerek halk zengése változatlanul hatott. Az óriási űrhajó, miután elérte a legnagyobb sebességet, a széncsillagtól távolodva, magabiztosan száguldott abba a kiválasztott négyszögbe, ahol a világűr mélységes sötétségében, gyengén pislákolva, szinte elmerült négy csillagszigetvilág; négy távoli galaxis. Olyan nagy távolságra voltak, hogy az onnan jövő fény erőtlenül elhalt az emberi szemben, ebben a csodálatos műszerben, amelynek alig néhány kvantum sugárzó energia is elegendő.

Váratlanul történt valami. A nagy lokátor képernyőjén felvillant és továbbra is ott imbolygott egy világító pontocska. Fűlsiketítő csörömpölés hallatszott, amelytől elállt az asztronauták lélegzete.

Tej Eron gondolkodás nélkül megadta az általános riadó jelét: a parancsnok felhívta a személyzet többi tagját, hogy foglalják el a veszély esetére kijelölt helyeket.

Mut Ang berohant a kormányzóhelyiségbe, és két ugrással a műszerasztalnál termett. A lokátor fekete tükre megélnkült. Benne, mint feneketlen tóban, ott úszott egy piciny fénygömb — éles karimájú, kerek labdacs. Hol felfelé billent, hol lefelé, és lassan jobbra csúszott. Az asztronauták csodálkoztak, hogy a robotok, amelyek mindig előre jelezték, hogy az űrhajó meteoritokkal ütközik össze, mozdulatlanok maradtak. Azt jelenti ez, hogy a képernyőn nem az ő keresősugaruk, hanem idegen fény tükröződik vissza?

Az űrhajó továbbra is az eddigi irányban haladt, és a fénylő pont már az alsó jobb négyzetben repdesett. A hirtelen sejtés arra készítette Mut Angot, hogy összerendezzen, Tej Eront, hogy beharapja a száját,

Kari Ramot, hogy fájásig szorítsa a műszerasztal szélét. Egy soha nem látott tárgy repült feléjük, erős lokátorsugarat lövellt, ugyanolyan, amilyet a Tellur is vetett, messze maga elé.

Olyan szenvedélyes volt a vágy, hogy a sejtés igazolódjék — hogy a remény eszeveszett felröppenése után ne zuhanjanak a kiábrándulás mélységébe, ami már százszor megesett a Föld űrhajósaival —, hogy a parancsnok mozdulatlanra dermedt, és egyetlen szót sem mert kiejteni. És izgalma mintha átragadt volna azokra is, akik ott szembejönnek.

A világító pont kialudt a képernyőn, majd újra felgyulladt, és a villanásokat sűrítve, szabályos időközönként négyszer-négyszer és kétszer-kétszer pislogni kezdett. Ezt a szabályos ismétlődést az egész világegyetemben csak egyetlen erő: az emberi gondolat idézhette elő. Többé nem maradt kétség: csillagközi űrhajó jön szembe.

Itt, a világűr mérhetetlen messzeségében, amelyet most először ért el földi űrhajó, ez csakis egy másik világ űrhajója lehet, egy másik, távoli csillag bolygóiról jöhet.

A Tellur főlokátorának sugara szintén szaggatottá vált. Kari Ram leadta az egyezményes fényjelkulcs néhány jelzését. Egészen valószínűtlennek látszott, hogy ezek az egyszerű gombnyomások ott elöl, az ismeretlen űrhajó képernyőjén a villanások szabályos ismétlődését idézik elő.

Mut Ang hangja izgalmat árult el, ahogy megszólalt az űrhajó hangszóróiban:

— Figyelem, figyelem! Idegen űrhajó jön szembe velünk! Eltérünk az eddigi iránytól, és rendkívüli fékezést végzünk. Minden munkát abbahagyni! Rendkívüli fékezés!

Egy másodpercet sem volt szabad elvesztegetni. Ha a szembejövő űrhajó is körülbelül ugyanolyan sebességgel halad, akkor a két űrhajó közeledésének gyorsasága — másodpercenként kétszázkilencvenötezer kilométer — megközelíti a fénysebességet. A lokátor néhány másodpercet hagyott még az embereknek a cselekvésre. Mialatt Mut Ang a mikrofonba beszélt, Tej Eron súgott valamit Karinak. A feszültségtől egészen sápadt ifjú félszóból is megértette, és valami manipulációt végzett a lokátor műszerasztalán.

— Ragyogó! — kiáltott fel a parancsnok, figyelve, hogy a sugár nyilat ír le az ellenőrző képernyőre, aztán balra, visszafelé hajlítja, úgyhogy az végül csigavonallá kanyarodik. Nem telt el több tíz másodpercnél. A képernyőn felvillant egy nyíl alakú fénylő kontúr, majd a fekete kör jobb oldala felé kanyarodott, végül egy pillanat alatt csigavonallá tekeredett. A megkönnyebbülés sóhaja, szinte nyögés tört fel egyszerre a központi kormányzóhelyiségben figyelő emberekből. Azok az ismeretlenek, akik feléjük száguldottak a világűr titokzatos mélységeiből, megértették őket! Legfőbb ideje!

Megszólaltak a riadócsengők. Most már nem az idegen lokátor sugara, hanem az űrhajó szilárd teste tűnt fel a fő képernyőn. Tej Eron villámgyors mozdulattal kikapcsolta azt a robotot, amely az űrhajót vezette, és ő maga térítette egy hajszálnyit balra a Tellurt. A csengők elhallgattak, a képernyő fekete tava kihunytt. Az emberek alig vehették észre azt a vékony fénycsíkot, amely tovasiklott a jobb oldali áttekintő lokátoron. A két űrhajó elképzelhetetlen sebességgel elszáguldott egymás mellett, és máris eltávolodott egymástól.

Beletelik néhány napba, míg újra találkoznak. Nem szalasztották el a pillanatot: mind a két űrhajó lefékez, megfordul, és a pontos gépek számításai szerint repülve, ismét közeledik majd a találkozás helyéhez!

— Figyelem, figyelem! Rendkívüli fékezés! Minden részleg adjon készenléti jelzést! — mondta a mikrofonba Mut Ang.

A részlegek készenlétét jelző zöld fények máris ott sorakoztak a motoros számlálóműszerek megmerevült mutatói fölött. Az űrhajó motorjai elhallgattak. H várakozásban mozdulatlaná dermedt az egész űrhajó. A parancsnok gyorsan körülnézett a kormányzóhelyiségben, lekapcsolta a fékezés irányítására szolgáló robotot, és egyúttal a karosszékek felé intett fejével. Segítőtársai látták, ahogy elkomorodva hajol a program skálája fölé, és a 8-as számra fordítja a főkapcsolót.

Lenyelni egy pirulát, amely csökkenti a szív működést, gyorsan beleülni a karosszékekbe, és megnyomni a robot kapcsolóját — néhány másodperc műve volt.

Az űrhajó mintha beleütközött volna valamibe a világűrben; ha a hajdankorban így megbotlott egy-egy hátszló, a lovasa — a sors kénye-kedve szerint — lebukfencezett róla. A hatalmas űrhajó szinte felágaskodott. „Lovasai” a hidraulikus karosszékek mélyébe és enyhe kábulatba estek.

A Tellur könyvtárában összegyűlt az egész személyzet. Csak egy ügyeletes maradt az űrhajó bonyolult elektronikus műszereinek összeköttetését biztosító készülékeknél. A Tellur megfordult a fékezés után, de addigra már több mint tízmilliárd kilométerre távolodott el a találkozás helyétől. Az űrhajó lassan, az abszolút sebességének egyhuszadával haladt, miközben minden számítógép szüntelenül ellenőrizte és helyesbítette az irányt. Ismét meg kellett találni egy láthatatlan pontot a végtelen kozmoszban és azon a ponton egy immár végképp jelentéktelen kis porszemet — az idegen űrhajót. Előreláthatólag nyolc napig tart a csaknem elviselhetetlen várakozás. Ha a számításokban és a hajó viselkedésében mutatkozó eltérés nem lesz nagyobb a megengedettnél; ha azok az ismeretlenek szintén nem tévednek, és ha ők is ugyanilyen tökéletes műszerekkel, ugyanilyen

engedelmes úrhajóval rendelkeznek, akkor a két hajó olyan közel kerül, hogy lokátoraik sugaraival a vaksötétben is kitapogathatják egymást.

Akkor az ember, egész történelme során először, érintkezésbe kerül azokkal, akik gondolkodásban, erőben és törekvéseikben testvérei, akiknek létezését az ember végtelenül éles elméje már rég megsejtette, sőt kétségtelenül be is bizonyította. A szörnyű nagy térbeli és időbeli távolságok, amelyek elválasztják — a lakott világokat, mindeddig legyőzetlenek maradtak. De most, lám, a földi emberek kezét nyújtanak a kozmosz más gondolkodó lényeknek, majd pedig — még tovább haladva — ismét más csillagokról való új testvéreiknek. A gondolat és a munka láncolata végighúzódik a világűr feneketlen mélységein, mint a természet elemi erői fölötti végső győzelem ünnepi menete.

Évmilliárdokig kellett nyüzsgönni a tengeröblök sötét és meleg zugaiban az apró, élő nyálkacsomóknak, majd megint több százmillió év alatt immár bonyolultabb lények alakultak ki belőlük, amelyek végül kijöttek a szárazföldre. Teljesen a környező erők függvényeként, az életért, a fajfenntartásért folytatott sötét harcban telt el újabb millió és millió évszázad, amíg végül kifejlődött a nagyagy — a táplálékszerzés, a létért való küzdelem leghatásosabb eszköze.

Az élet fejlődésének üteme meggyorsult, a létért való küzdelem élesebbé vált, és gyorsabb lett a természetes kiválasztódás is. Áldozatok, áldozatok, áldozatok — felfalt növényevők, éhen pusztuló ragadozók, elhulló gyöngék, megbetegedett, elöregedett állatok; aztán olyanok, amelyek a nőtényért vívott harcban vagy az utódok védelmezésekor estek el, vagy amelyek elemi csapás áldozataivá váltak.

Így volt ez a fejlődés vak útjának egész folyamán, amíg a nagy eljegesedés nehéz életkörülményei közt a majomnak egy távoli rokona értelmes munkával nem cserélte fel a táplálékszerzés vadállati módját. Ekkor, miután felismerte a közös munkában és az értelmes tapasztalatban rejlő roppant nagy erőt — emberré vált.

De még ezután is sok évezred telt el, mind teli háborúkkal, szenvedéssel, éhínséggel, elnyomással, tudatlansággal és a jobb jövőbe vetett reménnyel.

Az utódok igazolták is őseik reményeit: elkövetkezett a jobb jövő, és az emberiség, az osztály nélküli társadalomban egyesülve, a félelemtől és az elnyomástól megszabadulva a tudás és a művészet soha nem látott magaslatára emelkedett. Bebizonyosodott, hogy meg tud birkózni a legnehezebbel: a kozmikus térségek leigázásával. És most az élet meg az ember felfelé vezető egész nehéz útját, az egész összegyűjtött hatalmas tudást, a végtelen nagy erőfeszítést és munkát végül a nagy hatósugarú csillagközi úrhajó feltalálása koronázta meg,

a Telluré, amelyet a Tejút feneketlen mélységébe vetettek. Az anyag fejlődésének a Földön és a Naprendszerben elért csúcspontja a Tellur révén most fog érintkezni egy másik csúcsponttal, annak a valószínűleg nem kevésbé nehéz útnak legújabb eredményével, amely ugyancsak évmilliárdokig tartott a világmindenségnek egy másik kis zugában.

Ilyen vagy olyan formában ezek a gondolatok izgatták a személyzet többi tagját is. A pillanat óriási felelősségének tudata még a fiatal Tajnát is komolyságra készítette, ők, akik csupán maroknyi képviselői a sokmilliárdos földi emberiségnek, vajon méltók lesznek-e hőstetteihez, munkájához, fizikai tökéletességéhez, eszéhez és állhatatosságához?

Hogyan készüljenek fel a küszöbönálló találkozásra? Fel kelt idéznünk azt az egész véres és nagy harcot, amelyet az emberiség a test és a lélek szabadságáért vívott!

A legfontosabb, a leglenyűgözőbb és legtitokzatosabb az a kérdés volt: milyenek azok, akik most felénk közelednek? Szörnyűek vagy gyönyörűek — mármint a mi földi ízlésünk szerint?

Afra Devi, a biológus kért szót.

A fiatal nő, akit még jobban megszépített az idegfeszültség, gyakran emelte pillantását az ajtó fölötti képre. Az Egyenlítői Afrika holdhegyeinek perspektivikus színezéssel készült nagy panorámája — a zord, erdős lejtők és a fényt árasztó sziklás gerinc megrázó ellentétével — mintegy kidomborította gondolatait.

Afra azt mondta, hogy az emberiség rég elvetette azt a hajdan elterjedt elméletet, amely szerint a gondolkozó lények bármilyen alakúak, a legkülönbözőbb felépítésűek lehetnek. A vallásos babonák csökevényei még komoly tudósokat is arra a meggondolatlan feltevésre készítettek, hogy a gondolkodó agy bármilyen testben kifejlődhet, ahogy például azelőtt bármilyen alakban megjelenő istenekben hittek. Holott valójában az ember külseje — az egyetlen olyan földi lényé, amelynek gondolkozó agya van — természetesen nem véletlenül olyan, amilyen, hanem megfelel a lény legszélesebb körű, sokoldalú alkalmazkodásának, annak a képességnek, hogy óriási szellemi megterhelést viseljen el, valamint idegrendszere rendkívüli aktivitásának.

Az emberi szépségről és általában a szépségről alkotott fogalmunk több ezer éves tapasztalatból — a konstruktív célszerűségnek és különféle cselekvésekre való alkalmasság tökéletességének ösztönös érzékeléséből — született. Ezért szépek a hatalmas gépek, a tenger hullámai, a fák, a lovak, habár mindezek élesen különböznek az ember külsejétől. Maga az ember pedig agyának fejlettsége folytán még állat korában megszabadult a szűk specializálódásnak, a csupán egyfajta életmódhoz való alkalmazkodásnak szükségszerűségétől, ami pedig a

legtöbb állatra jellemző.

Az ember lába nem alkalmas arra, hogy szakadatlanul fusson, akár szilárd talajon is — még kevésbé süppedékesen —, de azért biztosítani tudja a hosszan tartó és gyors helyváltoztatást; lehetővé teszi, hogy felkapaszkodjék a fára, sziklát másszon. Az ember keze pedig a leguniverzálisabb szerszám, millió dolgot lehet végezni vele, és ami a legfontosabb — ez tette emberré az egykori állatot.

Az ember már kialakulásának korai szakaszaiban is egyetemes szervezatként fejlődött, amely a legkülönbélebb körülményekhez is tud alkalmazkodni. Az emberi szervezetnek ez a sokoldalúsága a társadalmi életre való további áttérés során még nagyobb, még változatosabb lett, akárcsak a tevékenysége. Az ember szépsége — minden más igen célszerűen felépített testű állathoz viszonyítva — a tökéletességen kívül jelenti még a rendeltetés egyetemességét, amelyet csak fokoz és tovább csiszol az értelmi tevékenység, a szellemi nevelés.

— A más világból jövő gondolkodó lény, ha már eljutott a kozmoszba, akkor ugyanolyan magasrendű, tökéletes, egyetemes, vagyis szép! Nem létezhet semmiféle gondolkozó szörny, embergomba vagy polipember! Nem tudom, hogyan fest majd ez a valóságban, alaki hasonlóságot is találunk-e majd, vagy csak valamilyen más jellegű szépséget, de ez elkerülhetetlen! — fejezte be felszólalását Afra Devi.

— Nekem tetszik ez az elmélet — támogatta a biológust Tej Eron —, csak hát...

— Értem — vágott közbe Afra. — Még az általánosan megszokott külsőtől való jelentéktelen eltérések is a torzság hatását keltik, itt pedig túl nagy az eltérések valószínűsége. Hisz a formától való jelentéktelen eltéréseket is — az orr, a szemhéj, az ajak hiányát —, melyeket sérülés okoz, úgy érzékeljük, mint torzságot, és ezek épp azért szörnyűek, mert általános emberi alapokon nyugszanak. A ló vagy a kutya pofája nagyon élesen elüt az emberi arcától, de mégsem torz, hanem éppenséggel szép. Ennek az a magyarázata, hogy megvan benne a célszerűség szépsége, a sérült emberi arcon pedig megbomlott az összhang...

— Következésképpen ha külsőleg nagyon különböznek is majd tőlünk, azért mégsem látjuk torznak őket? De hátha ugyanolyanok, mint mi, csak szarvuk meg ormányuk van? — makacskodott Tej.

— Gondolkodó lénynek nincs szüksége szarvra, így hát nem is lesz neki soha. Az orr esetleg ormányszerűvé nyúlhat; bár ha van kéz, amely nélkül nem lehet ember az ember, akkor az ormány fölösleges. Ez azonban csak sajátos eset lesz, nem pedig a gondolkozó lény külső felépítésének elengedhetetlen feltétele. De mindaz, ami történelmileg a természetes kiválasztódás eredményeként alakul törvényszerűséggé,

az eltérések sokaságának valamiféle közeparányosává válik. Éppen itt mutatkozik meg teljes szépségében a sokoldalú célszerűség. Így hát én nem várok ilyen vagy olyan szarvú és farkú szörnyetegeket a szembejövő úrhajón — azoknak nincs ott semmi keresnivalójuk! Az életnek csupán a legalacsonyabb formái nagyon különbözők; minél magasabbra jutnak, annál jobban hasonlítanak egymáshoz. A paleontológia megmutatja nekünk, milyen szigorú keretek közé szorította az evolúció a magasabb rendű szervezeteket; gondoljunk arra, hogy külsőleg száz meg száz esetben tökéletesen hasonlít egymáshoz a magasabb rendű gerincesek két teljesen különböző osztálya — az erszényeseké, meg a méhlepényeseké.

— Győzött! — adta meg magát Tej Eron, és ahogy végignézett a jelenlevőkön, látszott: büszke jó barátjára.

Ifjúi zavarában enyhén elpirulva, váratlanul Kari Ram szállt vele vitába. Azt mondta, hogy azok az idegen lények, még ha teljesen emberi és szép burokkal — testtel — rendelkeznek is, esetleg végtelenül elütnek tőlünk az értelmüket, a világról és az életről alkotott felfogásukat illetően. És akármilyen kiváló képességűek, hátha kegyetlen és félelmetes ellenségeinkké válnak. Ekkor Mut Ang vette védelmébe a biológust.

— Csak nemrég gondolkoztam ezen — mondta a parancsnok —, és rájöttem, hogy a fejlődés legfelső fokán gondolkodó lények között semmilyen nézeteltérés sem lehet. Az ember gondolkodása, értelme a környező világ, az egész kozmosz logikai fejlődésének törvényeit tükrözi. Ebben a vonatkozásban az ember — mikrokozmosz. A gondolkozás a világegyetem törvényeit követi; azok pedig mindenütt egységesek. A gondolkozás alapja — bárhol jelenjék is meg — mindenütt a matematikai és a dialektikus logika lesz. Nem lehet semmilyen más, egészen eltérő gondolkozás, mint ahogy nem létezhet ember társadalmon és természetén kívül...

Az örömteli felkiáltások elnyomták a parancsnok hangját. — Nem túlzás ez? — szólt rosszállóan Mut Ang.

— Nem — szállt vitába vele bátran Afra Devi —, mindig lelkesítő, ha egész sereg ember gondolatai egybehangzanak. Ez a záloga a gondolatok helyességének, és a baráti támogatás érzése... kivált ha a kérdéseket a tudomány különböző oldalairól közelítjük meg...

— A biológiára meg a társadalmi tudományokra gondol? — kérdezte a mindeddig hallgatag Jasz Tin, aki szokása szerint a díványnak egy kényelmes sarkában helyezkedett el. — Igen! A földi emberiség egész társadalomtörténetében épp az volt a legnagyobb, hogy a kultúra növekedésével meg az ismeretek bővülésével együtt szakadatlanul növekedett a kölcsönös megértés. Minél magasabbra emelkedett a kultúra, az osztály nélküli társadalom különféle népei és fajai annál könnyebben megérthették egymást, annál fényesebben

világítottak mindenki számára az élet berendezésének közös céljai, meg annak szükségessége, hogy egyesüljön előbb néhány ország, majd az egész bolygó, az egész emberiség. Most a fejlődésnek azon a fokán, amelyet elért a Föld, és kétségtelenül elértek azok is, akik szembejönnek velünk... — Afra elhallgatott.

— Ez így van — mondta egyetértően Mut Ang —, két különböző bolygó lakói, akik már kijutottak a kozmoszba, könnyebben egyetértenek, mintegy és ugyanazon bolygónak két vad népe

— De hogy is állunk a háború elkerülhetetlenségével — még a kozmoszban is! —, amelyről még a kultúra meglehetősen magas fokán álló őseink is meg voltak győződve? — kérdezte Kari Ram.

— Hol van az a híres könyv, amelyet ígért? — kapott észbe Tej Eron. — Arról a két űrhajóról, amelyek mindjárt az első találkozáskor el akarták pusztítani egymást.

A parancsnok megint a szobájába indult. Ezúttal semmi akadály sem jött közbe: Mut Ang egy nyolcágú csillaghoz hasonló kis mikrofilmmel tért vissza, és betette az olvasógépbe. A régi amerikai szerző fantasztikus írása minden űrhajóst érdekelt.

Az első találkozás című elbeszélés drámai színekkel írta le egy földi űrhajó találkozását egy idegennel a Rák-ködben, a Naptól több mint ezer parszek távolságra. A földi űrhajó parancsnoka kiadta a parancsot, hogy azonnali megsemmisítésre készítsenek elő minden csillagászati térképet, megfigyelési anyagot, az irányra vonatkozó számításokat, a meteoritok szétzúzására szolgáló ágyúkat pedig mind fordítsák az idegen űrhajó ellen. A földi emberek ezután azt a roppant felelősséget követelő problémát kezdték meghányi-vetni: van-e joguk tárgyalásokba bocsátkozni az idegen űrhajóval, vagy azonnal meg kell rohamozniuk és el kell pusztítaniuk? A Föld embereinek izalmát az a félelem okozta, hogy az idegenek megállapíthatják a földi űrhajó útvonalát, és mint hódítók jelennek meg bolygónkon.

Az űrhajó legénysége vitathatatlan igazságként fogadta a parancsnok vad gondolatait. A parancsnok véleménye szerint két egymástól függetlenül keletkezett civilizáció találkozása elkerülhetetlenül az egyik leigázásához és annak a győzelméhez vezet, aki erősebb fegyverrel rendelkezik. A kozmoszban való találkozás vagy kereskedést, vagy háborút jelent — semmi más sem jutott eszébe a szerzőnek.

Hamarosan kiderült, hogy az idegenek nagyon hasonlítanak a földi emberekhez, noha csak infravörös fényenél látnak, és rádióhullámok útján érintkeznek egymással; mindazonáltal az emberek nyomban megfejtették az idegenek nyelvét, és megértették gondolataikat. Az idegen űrhajó parancsnokának társadalmi ismeretei ugyanolyan szegényesek voltak, mint a földi emberekéi. Azon a

feladaton törte a fejét, hogyan kerüljön ki élve ebből a végzetes találkozásból, és ne pusztítsa el a földi hajót.

Az a veszély fenyegetett, hogy a régóta várt nagyszerű véletlen — két különböző emberiség képviselőinek első találkozása — szörnyű katasztrófába torkollik. A két űrhajó egymástól körülbelül hétszáz mérföldnyire lebegett a világűrben, és egy robot — gömb alakú űrcsónak — révén már több mint két hete tárgyaltak.

A két parancsnok — biztosította egymást békeszeretetről, de azt is hangoztatta, hogy nem bízhat semmiben. Kilátástalan lett volna a helyzet, ha nincs ott a regény főhőse, a fiatal asztrofizikus. Ruhája alá borzalmas robbanóerejű bombákat rejtve, a parancsnokkal együtt vendégként átment az idegen űrhajóra. Ott ultimátumot adtak: ki kell cserélni az űrhajókat. A fekete űrhajó személyzetének egy része szálljon át a földre, a földiek egy része pedig az idegenre — miután előzőleg ártalmatlanná tették a meteoritok szétzúzására szolgáló ágyúikat —, sajátítsák el a különféle rendszerek irányítását, és szállítsanak át minden ingóságot. A bombákkal felfegyverzett két hős pedig egyelőre maradjon ott az idegen űrhajón, hogy holmi fondorlat esetén rögtön felrobbantsa az űrhajót. Az idegen űrhajó parancsnoka elfogadta az ultimátumot. A két űrhajó kicserélése és ártalmatlanná tétele szerencsésen lezajlott. A fekete űrhajó az emberekkel, a földi meg az idegenekkel sietve eltávozott a találkozás színhelyétől, és eltűnt a köd gázának gyöngé, villózó fényében.

...Hangzavar töltötte be a könyvtárt. Már az olvasás alatt hol az egyik, hol a másik fiatal adta tanújelét türelmetlen ellenzésének, és égett a vágytól, hogy vitába szálljon a regénnyel. Most, amikor beszélni kezdtek, alig tudták elkerülni a legnagyobb udvariatlanságot — annak számított, ha valaki megpróbált közbevágni. Mindnyájan a parancsnok felé fordultak, mintha ő volna a felelős ezért a régi regényért, amelyet most kiragadott a feledésből.

A többség arról beszélt, hogy teljesen ellentétben áll egymással a cselekmény kora és a hősök pszichológiája. Ha az az űrhajó alig három hónap alatt négyezer fényévre el tudott távolodni a Földtől, akkor a regény cselekménye nyilvánvalóan még a mainál is későbbi korban játszódik, hisz ilyen mélyen még senki sem hatolt be a kozmoszba. A regényben pedig a földi emberek gondolatai és cselekedetei semmiben sem különböznek a sok évszázaddal ezelőtt megszűnt kapitalizmus idején megszokottaktól. Bőven akadnak tisztára technikai jellegű hibák is: a két űrhajó semmiképpen sem állhatott meg olyan gyorsan, és az idegen gondolkodó lények nem érintkezhetek egymással rádióhullámok révén. Ha az a bolygó — amint a regényben utalnak rá — csaknem a földihez hasonlóan sűrű légkörrel rendelkezett, akkor szükségképpen ki kellett fejlődnie az emberéhez hasonló hallásnak is.

Ez összehasonlíthatatlanul kisebb energiafogyasztást igényel, mint a rádióhullámok előállítása vagy a bioáramokkal való érintkezés. Az is valószínűtlen, hogy olyan gyorsan megfejtették az idegenek nyelvét, mégpedig olyan pontosan, hogy betáplálhatták a fordítógépbe...

Tej Eron megjegyezte, hogy a szerző elképzelése a kozmoszról igen szegényes, és ez annál is meglepőbb, mert Ciolkovszkij, a régmúltban élt nagy tudós már több évtizeddel a regény megírása előtt figyelmeztette az emberiséget, hogy a kozmosz felépítése sokkal bonyolultabb, mint gondolnánk. A dialektikus gondolkodók értelme ellenére némely tudós úgy vélte, hogy ő a megismerésnek már szinte legvégő határáig eljutott.

Ahogy teltek az évszázadok, a tömérdek felfedezés végtelenül bonyolulttá tette elképzeléseinket a jelenségek kölcsönös összefüggéseiről, és éppen ezáltal mintegy elodázta és lelassította a kozmosz megismerését. Ezzel egyidejűleg azonban a tudomány igen sok kerülő utat talált a bonyolult problémák és a műszaki feladatok megoldására. Ilyen kerülő út volt például a pulzációs úrhajók megalkotása, melyek szinte a mozgás megszokott törvényein kívül közlekednek. A matematikai logika látszólagos zsákutcáinak éppen az effajta leküzdésében rejlett a jövő hatalma. De Az első találkozás szerzője még csak nem is sejtette a megismerésnek azt a végtelenjét, amely az ő korabeli nagy dialektikus gondolkodók egyszerű képletei mögött meghúzódott.

— Senki sem vett figyelembe még egy körülményt — szólalt meg váratlanul a hallgatag Jasz Tin. — Ezt a regényt angolul írták. Minden név, becenév és humoros kifejezés angol maradt. Ez nem elhanyagolható! Én műkedvelő nyelvész lévén, tanulmányoztam az első univerzális nyelv kialakulásának folyamatát. Az angol a múltban a legelterjedtebb nyelvek egyike volt. Az író mintegy tükörképét adta a társadalmi formák megingathatatlanságába, helyesebben, végtelen sokáig fennállásába vetett hitnek. Az ókori rabszolgatartó világnak vagy a feudalizmus korszakának lassú fejlődését, a régi népek kényszerű béketűrését tévesen általában a társadalmi viszonyok valamennyi formájának — a nyelveknek, a vallásoknak és végül a legutolsó ösztönös, vagyis a kapitalista társadalomnak — állandósága gyanánt fogták fel. A kapitalizmus utolsó szakának veszélyes társadalmi kiegyensúlyozatlanságát változhatatlannak tartották. Az angol nyelv már akkor archaikus csökevény volt, mert voltaképpen két nyelvet foglalt magában: egy írottat meg egy fonetikust, így hát egyáltalán nem volt alkalmas fordítógépek számára. Meglepő, hogy a szerző nem ébredt rá, hogy annál erősebben és gyorsabban változik a nyelv, minél gyorsabban változnak az emberek kapcsolatai meg a világról alkotott elképzeléseik!

Kiderült, hogy a félig elfelejtett, ókori szanszkrit nyelv a

leglogikusabb felépítésű, így hát ez lett a fordítógépek számára szerkesztett közvetítő nyelv alapja. Rövid idő múltán a közvetítő nyelvből kialakult bolygónk első univerzális nyelve, amely azóta persze még sok változáson ment át. A nyugati nyelvek rövid életűnek bizonyultak. Még kevésbé bizonyultak tartósnak a vallási hagyományokból, a régóta holt, tehát már idegen nyelvekből vett személynevek.

— Jasz Tin rátapintott a lényegre — kapcsolódott bele a beszélgetésbe Mut Ang. Még a „tudományos” tudatlanságnál vagy a helytelen módszereknél is szörnyűbb a vaskalaposság: a társadalmi berendezkedés ama formáinak makacs védelmezése, amelyek egészen nyilvánvalóan elavultak már a kortársak szemében is. E vaskalaposság alapját — a közönséges tudatlanság kevésbé gyakori eseteinek kivételével — természetesen az alkotta, hogy személyes érdekek tűzödtek annak a társadalmi rendnek a fenntartásához, amelyben azok a védelmezők sokkal jobban éltek, mint az emberek többsége. Ha pedig így van, akkor mit törődtek ők az emberiséggel, az egész bolygó sorsával, energiakészleteivel, lakóinak egészségével?

Az éghető ásványok készleteinek esztelen elpocsékolása, az erdők kiirtása, a folyók meg a talaj kimerülése, az atomfegyver gyilkos fajtáinak létrehozásával kapcsolatos rendkívül veszélyes kísérletek — mind egybevéve meghatározta azoknak a cselekvéseit és világnézetét, akik mindenáron igyekeztek megőrizni azt, ami már idejét múlta, elavult, és ezzel sok szenvedést okozott, félelmet keltett az emberek többségében. Éppen itt csírázott ki és burjánzott el a kizárólagos előjogok mérges magva; az a koholmány, hogy egy-egy csoport, osztály vagy emberfaj fölötte áll a másiknak, más szóval az erőszak meg a háború igazolása — mindaz, ami a régmúlt időkben a fasizmus nevet kapta.

Az előjogokat élvező csoport elkerülhetetlenül fékezni fogja a fejlődést, mert arra törekszik, hogy az ő számára minden maradjon a régiben, a társadalom megalázott része pedig harcolni fog a fékezés ellen, a saját előjogaiért. Minél erősebb volt a kiváltságos csoport nyomása, annál jobban fokozódott az ellenállás, éleződtek a harc formái, elharapózott a kölcsönös kegyetlenkedés, következésképpen hanyatlott az emberek erkölcsi állapota. Vigyék át ezt az egy országban folyó osztályharcról a kiváltságos és az elnyomott országok egymás közötti harcára. Jusson eszükbe a történelemből az új, a szocialista társadalom és a régi, a kapitalista világ országai közötti harc, és akkor megértik, miért született meg a háborús ideológia, a háborúk elkerülhetetlenségének propagandája, mely szerint háború mindig lesz, még a világűrben is. Én itt a gonosznak a szívét látom, azt a kígyót, amely — bárhogyan elrejtik is — okvetlenül marni fog, mert szükségképpen marnia kell. Jusson eszükbe, milyen baljós vörös-sárga

fénnyel égett az a csillag, amely mellett célunk felé repülve elhaladtunk...

— A Kígyó Szíve! — kiáltott fel Tajna.

— A Kígyó Szíve! A régi társadalmat védelmező, a háború és a kapitalizmus szükségszerűségét hirdető irodalom szíve is ilyen mérges csúszómászónak a szíve.

— Következésképpen a mi aggodalmunk szintén a kígyó szívének az utóhatása, amely még a régi időkből maradt ránk! — jegyezte meg komolyan és szomorúan Kari. — Én pedig bizonyára a legkígyóbb ember vagyok mindnyájunk között, mert bennem még van aggodalom vagy kétség, vagy minek nevezzem...

— Kari! — kiáltott rá szemrehányóan Tajna. De a fiatalember makacsul folytatta:

— A parancsnok jól beszélt itt a legmagasabb civilizációk halálos válságairól. Mindnyájan ismerünk elpusztult bolygókat, amelyeken épp ezért semmisült meg az élet, mert a rajtuk lakó emberek nem tudták leküzdeni az atomháborús veszélyt, megteremteni az új társadalmat a tudomány törvényei szerint; nem tudtak egyszer s mindenkorra véget vetni a pusztítás szenvedélyének, hogy kitépjék a kígyó szívét! Tudjuk, hogy bolygónknak is csak nehezen sikerült elkerülnie ezt a sorsot. Ha nem jelenik meg Oroszországban az első szocialista állam, amely megvetette a bolygó életében bekövetkező nagy változások alapját, akkor elburjánzik a fasizmus, és kitörnek a gyilkos nukleáris háborúk! De hátha ők ott — a fiatal asztronavigátor arrafelé mutatott, ahonnan az idegen űrhajót várták —, hátha ők még nem jutottak túl azon a veszélyes hegfyokon?

— Kizárt dolog, Kari! — felelte higgadtan Mut Ang. — Lehetséges bizonyos hasonlóság az élet legmagasabb formáinak és a társadalom legmagasabb formáinak kialakulásában. Az ember csakis a környező természet viszonylag szilárd, tehát sokáig fennálló kedvező viszonyai között fejlődhetett ki. Ez nem jelenti azt, hogy egyáltalán nem voltak változások, ellenkezőleg: voltak, mégpedig meglehetősen gyökeresek, de csak az embernek és nem az egész természetnek a viszonylatában. Ám katasztrófák, nagy megrázkódtatások és gyökeres változások megakadályozták volna ilyen magasrendű gondolkodó lény kifejlődését. Ugyanúgy a társadalom legmagasabb formája is — amely meg tudta hódítani a kozmoszt: űrhajókat építve behatolt a világűr feneketlen mélységeibe — minderre csupán az emberiség életkörülményeinek az egész bolygóra kiterjedő stabilizálódása után, más szóval: a kapitalizmus okozta katasztrófális háborúk nélkül lehetett képes... Igenis: azok, akik ott szembejönnek velünk, szintén túljutottak a válságos ponton, szintén szenvedtek, és közülük sokan elpusztultak, amíg felépítették az igazi, a bölcs társadalmat!

— Én úgy vélem, hogy a különböző bolygók civilizációinak

történetében van valami elementáris bölcsesség — mondta Tej Eron. — Az ember nem hódíthatja meg a világmindenséget addig, amíg el nem éri az élet legmagasabb fokát, ahol nincsenek háborúk, ahol minden egyes ember a legnagyobb felelősséget érzi minden testvére iránt!

— Az emberiség, miután végleg felemelkedett a kommunista társadalom legfelső fokára, kozmikus hatalomra tett szert, és ezt csakis ezen az úton szerezhette meg, más alternatíva nincs! — kiáltott fel Kari. — És nincs semmilyen más emberiség számára sem, ha így nevezhetjük a szervezett, gondolkozó élet legmagasabb formáit.

— Mi, a mi úrhajónk: a földi emberiség keze, amelyet kinyújtott a csillagok felé mondta komolyan Mut Ang —, és ez a kéz tiszta! Ám ez nem lehet csupán a mi különleges tulajdonságunk! Nemsokára ugyanilyen tiszta és hatalmas kezet érintünk meg!

A fiatalok nem bírták megállni — lelkes felkiáltásokkal fogadták a parancsnok következtetését. De az idősebbek is — akik pedig már eljutottak odáig, hogy férfiasan uralkodjanak érzéseiken — látható izgalommal vették körül Mut Angot.

Valahol elől, még mindig irtózatos távolságra, repült feléjük egy idegen és messzi csillag bolygójáról való úrhajó. A Föld emberei a bolygójukon megszületett élet fejlődésének milliárd évei után most először fognak érintkezni más, szintén emberi lényekkel. Nem meglepő, hogy az asztronauták, bármennyire türtőztették is magukat, lázas izgalomba jöttek. Szinte lehetetlennek látszott, hogy most ki-ki visszavonuljon pihenni, és a várakozás türelmetlenségétől égve egyedül maradjon önmagával. De Mut Ang, miután kiszámította a két úrhajó találkozásának idejét, azt parancsolta Szvet Szimnek, hogy mindenkinek adjon nyugtatószereket.

— A legjobb lelki és testi állapotban kell találkoznunk testvéreinkkel — válaszolta határozottan a tiltakozásokra. Még óriási munka vár ránk: meg kell értenünk őket, és tudnunk kell beszélni magunkról. Átvenni az ő tudásukat. És átadni a magunkét! mondta a szemöldökét összevonva Mut Ang. — Még sohasem féltem ennyire a tudásom fogyatékosága meg az illetéktelenségem miatt. — Az izgalomtól elváltozott a parancsnok máskor oly nyugodt arca, szorosan összekulcsolt ujjai is elfehéredtek.

Az asztronauták talán csak most eszméltek rá, milyen felelősséget ró mindegyikükre ez a rendkívüli találkozás. Ellenkezés nélkül bevették a pirulákat, és szétszéledtek.

Mut Ang csak Karit tartotta maga mellett, majd némi tétovázás után egy pillantást vetett Tej Eron hatalmas alakjára, és egy mozdulattal őt is behívta a kormányzóhelyiségbe. A parancsnok egy fáradt sóhajjal kinyújtózott a karosszékből, lehajtotta fejét, és mindkét

kezével eltakarta az arcát.

Tej és Kari hallgatott. Nem merték megzavarni a parancsnok tűnődését. Az űrhajó nagyon lassan haladt, kétszázezer kilométert tett meg óránként — ez az úgynevezett tangenciális sebesség volt, amelyet valamely égitest Roche-féle zónájába való behatoláskor szoktak alkalmazni. A kormányzó robotok a gondosan kiszámított visszatérő pályán tartották az űrhajót. Már fel kellett volna tűnnie az idegen űrhajó lokátorsugarának, így hát az a körülmény, hogy még mindig nem volt sehol, percről percre mind jobban nyugtalanította Tej Erontt.

Mut Ang felegyenesedett azzal a vidám, de egy kissé mégis szomorkás mosollyal, amelyet a személyzet minden tagja jól ismert.

„Jöjj, távoli barát, az áhított küszöbhez...”

Tej elkomorodott, ahogy az elülső képernyő vak feketeségébe meredt. A parancsnok dalocskáját nem találta helyénvalónak ebben a komoly pillanatban. De Kari felkapta a még vidámabb refrént, miközben huncutul tekingetett a mogorva másodparancsnokra.

— Próbáljon meg integetni a sugarunkkal, Kari — szólalt meg a dúdolást félbeszakítva Mut Ang. — Két-két fokot jobbra-balra, aztán keresztbe!

Tej egy kissé elpirult. Nem jutott eszébe ez az egyszerű fogás, és gondolatban még ő tett szemrehányást a parancsnoknak!

Eltelt újabb két óra. Kari elképzelte, ahogy lokátoruk sugara ott elöl, óriási messzeségben, jobbra-balra, le s fel siklik, és minden egyes villanással több százezer kilométert fog át a fekete űrből. E „jelzőzászló” meglendítései felülmúlták az óriásokról szóló régi földi mesék legszilajabb elképzeléseit is.

Tej Eron dermedt tűnődésbe merült. Gondolatai lassan folydogáltak, nem keltettek hevesebb érzéseket. Tejnek eszébe jutott, hogy amióta elindultak a Földről, állandóan nyomja valami furcsa elidegenedés érzése.

Ez az érzés valószínűleg jellemző volt az emberre az ősi, primitív életben, amikor egyáltalán nem fűzte semmi semmihez, nem volt semmilyen kötelezettsége, nem törődött a jövővel. Bizonyára hasonló érzések keletkeztek az emberekben nagy természeti csapások, háborúk, társadalmi megrázkódtatások idején. Most a múlt, mindaz, amit a Földön hagytak, Tej Eron számára is egyszer s mindenkorra visszahozhatatlanul eltűnt; az ismeretlen jövőt több száz éves szakadék választja el tőle, amelyen túl csak valami egészen új várja. Ez az oka annak, hogy semmiféle terve, elképzelése, érzése és kívánsága nincs azt illetően, ami még előtte van. Csak hazavinni azt, amit kibányásztak a kozmoszból, azt az új ismeretet, amelyet kiragadtak mélyéből. Előre, csak előre! És ekkor hirtelen olyasmi

történt, ami elhomályosította a másodparancsnokban mind az új Föld várását, mind a gondokat.

Mut Ang megpróbálta elképzelni a feléjük jövő űrhajó életét. A parancsnok az idegenek hajóját a földihez hasonlóknak, lakóit a földi emberekhez hasonlóknak képzelte el földi élményekkel. Meggyőződött arról, hogy könnyebb elképzelni az idegeneket, ha az ember az élet legvalószínűtlenebb formáit agyalja ki, mint hogyha képzeletét alárendeli ama törvények szigorú kereteinek, amelyekről olyan meggyőzően beszélt Afra Devi.

Mut Ang — mielőtt még felemelte volna lehorgasztott fejét — társainak hirtelen támadt lelki feszültségéből megérezte, hogy a lokátor képernyőjén feltűnt valami jelzés. Ő maga nem látta azt a piciny világító pontot — olyan gyorsan eltűnt, csak egy csíkot húzott végig a feketén ragyogó korongon. A jelzőcsengő alig csendült meg. Az asztronauták felugrottak, és áthajoltak a műszerasztalokon: ösztönösen közelebb igyekeztek a képernyőhöz. Bármennyire csak egy pillanatnyira jelent is meg az a világító pontocska, nagyon sokat jelentett. Az idegen űrhajó visszafordult öfeléjük, és nem tűnt el a mélységes űrben. Azt az űrhajót az űrrepülésben nem kevésbé gyakorlott lények irányítják, ha egyszer eléggé gyorsan és pontosan ki tudták számítani a visszafelé vezető utat, és most abból az óriási messzeségből a Tellurt tapogatják sugarukkal. Két elképzelhetetlenül piciny pont, amely szinte elvész a mérhetetlen sötétségben, most keresi egymást... Ám ez a két kis pont egyúttal két óriási világ is, amelyek tele vannak energiával és tudással, és most fényhullámok irányított nyalábjaival érintkeznek. Kari a főlokátor sugarát az 1488-as vonalról a 375-ösre vitte át. Újra meg újra... A világító pont visszatért, eltűnt, ismét felvillant a fekete tükörben; egy pillanat alatt elhaló hangjelzés kísérté.

Mut Ang a lokátor finombeállítójáért nyúlt, és csigavonalat kezdett leírni annak az óriási körnek a szélétől a közepe felé, amelyet az előbb a közeledő űrhajó körzetében rajzolt a fénysugár.

Az idegenek, úgy látszik, megismételték a manővert. Hosszas erőfeszítés után a fénypont szilárdan megmaradt a fekete tükör harmadik körében. Csupán a két űrhajó rezgésétől ugrált egy kicsit. A hangjelzés most már szüntelenül szólt, úgyhogy le is kellett halkítani. Nem volt kétséges, hogy a Tellur sugarát szintén felfogták az idegen űrhajó készülékei, tehát a két űrhajó közeledik egymáshoz — legalább négyszázezer kilométeres óránkénti sebességgel.

Tej Eron kihúzta a gépből a feladott számítások eredményét, és megállapította, hogy a két űrhajót hárommillió kilométer választja el egymástól. Az űrhajók találkozásáig még hét óra volt hátra. Egy óra múlva meg lehetett kezdeni az integrális fékezést, amely újabb néhány órával elodázza a találkozást, ha az idegen űrhajó is ugyanezt teszi,

vagyis ha hasonló számítások alapján fékez. Lehet, hogy az idegenek gyorsabban meg tudnak állni, vagy pedig megint el kell haladniuk egymás mellett, és ez ismét kitolja a találkozás időpontját, holott már szinte elviselhetetlenné vált a várakozás.

De az idegen űrhajó nem okozott fölösleges gyötrelmeket. Erősebben kezdett fékezni, mint a Tellur, majd amikor megállapította a földi űrhajó lassításának tempóját, szintén hasonló ütemben lassított. A két űrhajó mind közelebb és közelebb került egymáshoz.

A Tellur személyzete megint a központi kormányzóhelyiségben gyűlt össze. Az űrhajósok azt figyelték, ahogy a lokátor fekete tükrén folt váltotta fel a fénypontot: a Tellur saját sugara tért vissza, miután visszaverődött az idegen űrhajóról. A folt parányi hengerhez hasonlított, amelyet vastag hurka vesz körül (ez a forma még távolról sem emlékeztetett a Telluréra). Ahogy még közelebb ért, a henger két végén kupolaszerű kidudorodás jelent meg. A fényes körvonalak egyre nőttek és szétfolytak, amíg csak el nem érték a fekete kör kerületét.

— Figyelem, figyelem! Mindenki a helyére! Végleges fékezés nyolc g-vell!

A hidraulikus karosszékek sokáig nyomódtak be talapatukba, az emberek szeme előtt hol elsötétült, hol vörösbe borult a világ, az arcukon pedig ragadós veríték ütött ki. A Tellur megállt, és egy helyben lebegett az űrben — ahol nincs lenn és fenn, Jobbra vagy balra —, a kozmosz jéghideg sötétségében, kétszáz parszek távolságra szülőcsillagától, a sárga Naptól.

Az űrhajósok, mihelyt magukhoz tértek a fékezés után, bekapcsolták az egyenes kitekintésre szolgáló képernyőt meg az óriási fényszórót, de semmit sem láttak, csak egy kis fénykődöt elől, az űrhajó orrától balra. A fényszóró kialudt, és ekkor erős kékes fény vágott a szemébe mindenkinek, aki a képernyőt nézte, és végképp megfosztott mindenkit attól a lehetőségtől, hogy bármit is lásson.

— Polarizátort, rácsot, harmincöt fokra! Fényhullámszűrőt! — rendelkezett Mut Ang. — Hatszázhuszas hullámhosszon? — kérdezte Tej Eron.

— Alighanem az lesz a legjobb!

A polarizátor kioltotta a kékes fényt. Ekkor hatalmas narancssárga fényáradat fúródott a fekete sötétségbe, beleakadt valamiféle szerkezet szélébe, elfordult, majd végül kivilágította az egész idegen űrhajót.

A másik csillagról való űrhajó csupán néhány kilométerre volt. Ez a megközelítés becsületükre vált mind a földi, mind az idegen asztronavigátoroknak. Ilyen távolságról nehéz volt pontosan megállapítani az űrhajó méreteit. Az idegen űrhajóból hirtelen egy vastag narancssárga fényugár lövellt a zenit felé, a hullámhossza megegyezett azéval, amelyet a Tellur bocsátott ki. Úgy látszik, az idegenek a földiekhez hasonlóan jeladásra használták a fényt azáltal,

hogy sugarait láthatóvá tették a világűrben. A sugár megjelent, eltűnt, ismét előbukkant, és függőlegesen állva maradt, és a Tejút szélének ismeretlen csillagzatai felé mutatott.

Mut Ang megtörölte kezével a homlokát, ami nála a feszült töprengés jele volt. — Bizonyára valami jelzés — jegyezte meg óvatosan Tej Eron.

— Kétségtelenül. Én így értelmezném: mozdulatlan fényoszlopunk azt jelenti: „Álljatok egy helyben, majd én közeledek.” Próbáljunk meg válaszolni.

A földi űrhajó eloltotta fényszóróját, átkapcsolta szűrőjét a négyszázharmincas hullámra, és egy kék fénysugárral a saját tatja felé mutatott. A narancssárga fényoszlop egy pillanat alatt kialudt az idegen hajón.

Az űrhajósok szinte lélegzet-visszafojtva vártak. Az idegen űrhajó leginkább cérnagurigához hasonlított: két kúp, amely a csúcánál össze van kapcsolva. Az egyik, bizonyára az elülső kúp alapját kupola borította, a hátsón pedig az űr felé néző, nyitott tölcser tátongott. Az űrhajó közepe meghatározhatatlan körvonalú, gyengén világító, vastag gyűrűként domborodott ki. A gyűrűn át látni lehetett a két kúpot összekapcsold henger körvonalait. A gyűrű egyszer csak összesűrűsödött, áthatolhatatlanná vált, hirtelen forogni kezdett az űrhajó közepe körül, mint a turbina kereke. Az idegen űrhajó nőttön-nőtt a kitekintő képernyőkön, három-négy másodperc múlva már betöltötte az egész látómezőt. A földi emberek ráeszméltek, hogy a Tellurnál nagyobb űrhajó áll előttük.

— Afra, Jasz és Kari, a zsilipkamrába, a kijáráshoz velem! Tej a kormányzóhelyiségben marad. A planetáris fényszórót kikapcsolni! A bal oldali leszállási világítást gyújtjuk meg! — osztogatta a rövid rendelkezéseket a parancsnok.

A kijelölt űrhajósok lázas sietséggel felöltötték tarruhájukat, amelyeket a bolygóközi kutatásokra és az űrhajóból a világűrbe való kiszállásra szoktak használni, távol a csillagok halált hozó sugárzásától.

Mut Ang fürkésző tekintettel nézett végig mindnyájukon, ellenőrizte a saját tarruháját, majd bekapcsolta a szivattyúkat. Azok a zsilipkamrából egy pillanat alatt a hajó belsejébe szivattyúzták a levegőt. Mihelyt a ritkulásmutató elérte a zöld vonalat, a parancsnok megfordított egymás után három fogantyút. Zajtalanul — ahogy minden egyéb is történik a kozmoszban — oldalt széthúzódtak az acéllemezek, a szigetelőréteg meg a légcella szekrénye. Félreugrott a kijáratí nyílás kerek teteje, és hidraulikus rudak mindjárt felfelé nyomták a zsilipkamra padlóját. A négy asztronauta négy méterjel a Tellur elülső része fölött, egy körülkerített kerek emelvényen, az úgynevezett felső kilátó teraszon találta magát.

Az idegen űrhajó a kékes fények övezetében egészen fehérnek látszott. Nem tükörsima fémfelülete volt, amely visszaveri a kozmosz kisugárzásainak valamennyi fajtáját, mint a Tellur páncélja, hanem matt, de vetekedett a hegyi hó vakító fehérségével.

Az óriási űrhajó észrevehetően közeledett a Tellurhoz. A világűrben, távol mindenféle gravitációs mezőtől, a két űrhajó észrevehetően vonzotta egymást, és ez biztosíték volt arra, hogy az idegen világból jött űrhajó nem antianyagból készült. A Tellur a bal oldalából kinyomta a kikötésre szolgáló, teleszkóprugókhoz hasonló ütközőket.

Az ütközők végére rugalmas műanyagból való, védőréteggel ellátott párnák voltak felszerelve arra az esetre, ha az, amivel érintkezésbe kell lépni a világűrben, antianyagból volna. Az idegen űrhajó kupola formájú orrán felül fekete rés húzódott keresztbe, amely kihívóan gúnyos mosolyra torzuló szájhoz hasonlított. Valahonnan előtűnt egy sűrű, vékony kis oszlopokkal körülkerített erkély. A fekete szájban valami fehérség mozdult meg. Afra három társa azt hallotta, hogy a lányból a kiábrándulás sóhaja tör fel. Öt halottfehér, aránytalanul széles alak jelent meg az tarhajó kiugró emelvényén. Bár magasságuk nagyjából egyezett a földi emberekével, sokkal vastagabbak voltak, a hátuk meg, amely tele volt fésűformájú kiszögellésekkel, erősen meggörbült. A földiek átlátszó kerek sisakja helyett az idegenek kereszthengerekkel egy kissé felemelt vállán valami nagy, mészkökagylóhoz hasonló sisak volt, amely domború oldalával hátrafelé fordult. Elöl legyezőszerűen nagy tüskék meredeztek, ereszt alkottak, amely alatt a vaksötétben valami fekete üveg csillogott.

Az elsőnek megjelent fehér alak heves testmozdulatot tett, amelyből világosan látni lehetett, hogy az idegeneknek két kezük és két lábuk van. A fehér űrhajó most a földi űrhajó oldala felé fordult az orrával, és egy vörös fémlemezekből való, több mint húszméteres harmonikát nyújtott előre.

Puha, rugalmas lökés — a két tarhajó közvetlenül érintkezett. De a rudak végén nem lobbant fel a teljes atomhasadás vakító villáma, melyet eddig mintegy, hüvelyben tartott a hatalmas mágneses mező: a két űrhajó azonos anyagból volt.

A Tellur kitekintő emelvényén állók hallották telefonjaikban, hogy a parancsnokuk halkán, elégedetten nevet; meghökkenve fordultak feléje.

— Meg akarom vigasztalni mindnyájukat, de különösen Afrát — mondta Mut Ang. — Képzelnének el bennünket az ő szemükkel nézve! Buborékos lábuk ízelt végtagokkal és óriási kerek fejfel... amelynek a kétharmada üres!

Afra csengő kacagásra fakadt.

— A dolog lényege az űruha tartalmában van, abban, amit magába foglal! — Lábuk és kezük ugyanannyi van, mint nekünk — kezdte Kari.

Ám ekkor a körül a fémváz körül, amelyet a fehér űrhajó előretolt, redős, fehér tok jelent meg, és mint egy üres ruhaujj, a Tellur felé nyúlt ki. Az emelvényen álló elülső alak, akiben Mut Ang mindjárt megsejtette a vele egyenrangú parancsnokot, félreérthetetlen kézmozdulatokat tett: előbb a Tellur felé nyújtotta, majd a melle felé hajlította mind a két kezét. Az emberek nem vártak magukra, és az űrhajótest alsó részéből kitoltak egy összekötő csőfolyosót, amelyet két űrhajó közötti közlekedésre használnak a világűrben. A Tellur folyosója kerek, a fehér űrhajóé pedig függőleges elliptikus keresztmetszetű volt. A földi technikusok puhafából gyorsan elkészítették az átjárókeretet. A fa molekuláris rendszere a kozmikus fagyban egy pillanat alatt megváltozott, és a keret szilárdabb lett, mint az acél. Eközben az idegen űrhajó kiugróján megjelent egy vörös fémkocka, melynek elülső oldala fekete képernyő volt. Két fehér alak föléje hajolt, aztán felegyenesedett és visszahúzódott. A földiek tekintete előtt a képernyőn felvillant egy emberi alakhoz hasonló valami, amelynek a felső része ritmikusan hol kitágult, hol összébb szűkült. Kis fehér nyilak hol az alak belseje felé repültek, hol megkifelé.

— Zseniálisan egyszerű: lélegzés! — kiáltott fel Afra. — Azt akarják megmutatni nekünk, mit lélegeznek, vagyis a légkörük összetételét, de hogyan?

A lélegző modell — mintha a kérdésre válaszolna — eltűnt a képernyőről, és egy új figurának adta át a helyét. Gyűrű alakú, szürke kis felhőben fekete pont — kétségtelenül atommag, amelyet világító pontocskák, elektronok vékony pályái vesznek körül. Mut Ang érezte, hogy összeszorul a torka; egy szót sem tudott kiejteni. A képernyőn most már négy figura volt: kettő középen, az egyik a másik alatt — ezeket vastag fehér vonal kötötte össze-, a másik kettő meg oldalt, fekete nyilakkal összekapcsolva.

A földiek mind hevesen dobogó szívvel számolták az elektronokat. Az alsó, nyitván az óceán alapeleme: egy elektron egy atommag körül — hidrogén. A felső a légkör és a lélegzés fő eleme: kilenc elem egy mag körül — fluor!

— Ó, ó! — kiáltotta panaszosan Afra Devi. — Fluor!..

— Számolják — vágott közbe a parancsnok —, balra fent hat elektron: szén, jobbra hét: nitrogén. Minden világos. Szóljanak a mieinknek, hogy készítsenek ugyanilyen táblázatot a mi légkörünkről és anyagcserénkről — minden ugyanígy lesz, csak a középső felső, a fluor helyett nálunk oxigén lesz nyolc elektronnal. De sajnálom,

borzasztóan sajnálom!

Amikor a földi úrhajósok megmutatták, saját táblázatukat, észrevették, hogy az elülső fehér alak hátrahőköl a saját úrhajójuk emelvényén, és a földi ember számára is érthető mozdulattal az úrruha kagylójához emeli kezét. Úgy látszik, az idegen úrhajó parancsnokát is ugyanolyan érzések rohanták meg, csak még hevesebben.

Ugyanez a fehér alak áthajolt az emelvény korlátján, és olyan szilajul meglendítette a karját, mintha szét akarna vágni valamit az űrben. A fejét borító kagyló tüskeszerű kinövései fenyegetően hajoltak le a Tellur felé, amely néhány méterrel lejjebb volt, mint a fehér úrhajó. Az idegenek parancsnoka ezután mind a két kezét felemelte, majd egymástól bizonyos távolságra (efelé bocsátotta őket, mintha két párhuzamos síkot akarna mutatni.

Mut Ang megismételte az idegen úrhajó parancsnokának mozdulatát. Az idegen erre magasra emelt kézzel néma üdvözlést intett, megfordult, és eltűnt a fekete szájban. A többiek követték.

— Menjünk mi is — mondta Mut Ang, és megnyomta a süllyesztőkart.

Afrának még arra sem jutott ideje, hogy elnézegesse a fekete világűrben a csillagok pompás ragyogását, ami pedig mindig különös, szemlélődő rajongást keltett benne.

Becsukódott a nyílás, felvillant a zsilipkamra világítása, hallani lehetett a szivattyúk halk sziszegését — ez volt az első jele annak, hogy a levegő elérte a földi sűrűséget.

— Válaszfalakat építsünk, és csak aztán kapcsoljuk össze a két folyosót? — kérdezte Jasz Tin a parancsnoktól, mihelyt megszabadult a sisaktól.

— Igen. Éppen ezt akarta mondani az ő úrhajójuk parancsnoka. Micsoda balszerencse: az ő bolygójukon a fluor az élető gáz, amely nekünk halálos mérge! Őnekik meg a mi oxigénünk a halálos. Sok anyagunk, festékünk és fémünk, amelyek szilárdak az oxigénes atmoszférában, könnyen szétmállhatnak az ő leheletüktől. Víz helyett önáluk folyékony hidrogén-fluorid van, vagyis az a fluorsav, amely nálunk szétmarja az üveget, és szétroncsol csaknem minden fémét, ami szilíciumot tartalmaz — az ugyanis könnyen oldódik a hidrogén-fluoridban. Ezért kell nekünk olyan átlátszó válaszfalat állítanunk, amely ellenáll az oxigénnek, ők pedig olyan anyagból állítják fel a magukét, amelyet nem roncsot szét a fluor. No de menjünk, sietnünk kell. Mindent megbeszélünk, amíg a válaszfal elkészül...

Annak a rezgéscsillapító kamrának a padlója, amely a lakóhelyiségeket elválasztotta a Tellur gépeitől, vegyi műhellyé változott. A Földön már előre elkészített keverékekből vastag, de kristályosan átlátszó műanyag lemezt öntöttek; ez most lassan

megszilárdult, ahogy a fűtőburkolatok mind jobban átmelegítették. A váratlan akadály lehetetlenné tette, hogy a földi emberek közvetlenül érintkezzenek az idegenekkel.

A fehér űrhajó az életnek semmi jelét sem mutatta, bár a megfigyelők szakadatlanul figyelték őket a kilátó képernyőnél.

A Tellur könyvtárában pezsgett a munka. A személyzet minden tagja a Földről készült sztereofilmeket és képmagnókat, a legkiválóbb műalkotásokról készült reprodukciókat válogatta. Sietősen készültek még matematikai függvények rajzai, diagramjai, a Föld kérgében, a többi bolygón és a Napban leggyakrabban előforduló anyagok kristályszerkezetének vázlatai is. Beszabályoztak egy nagy sztereoképernyőt, a fluornak ellenálló huzatba csomagoltak egy felhangos hangszórót, amely pontosan visszaadja az emberi hangot.

Az űrhajósok az étkezés meg a pihenés rövid szüneteiben a másik űrhajóbeli utasok hazájának szokatlan légkörét vitatták meg.

Az anyagoknak az a körforgása, mely a sugárzó energiát használja fel, és lehetővé teszi az életnek azt, hogy létezzen és energiát gyűjtsön az energia szétszóródása, az entrópia elleni harcban, az idegeneknél is okvetlenül a földi átalakulások általános sémáját követi. Szabad aktív gáz — akár oxigén, akár fluor, akár valami más — csakis növények élettevékenységének eredményeként halmozódhat tel a légkörben. Az állati élet — köztük az emberé is — úgy fogyasztja az oxigént vagy a fluort, hogy összekapcsolja a szénnel, azzal az alapelemmel, amelyből mind a növények, mind az állatok teste áll.

Azon az idegen bolygón hidrogén-fluorid-óceánnak kellett lennie. Annak a bolygónak a növényei, miközben a hidrogén-fluoridot égitestük sugárzó energiájának segítségével elbontják, mint nálunk a földön a vizet (a hidrogén-oxidot), szenet halmoztak fel, és szabad fluort választottak ki, amelyet aztán nitrogénes elegy formájában belélegeztek az emberek és az állatok — a szénnek a fluorban való elégéséből nyerik az energiát. Az állatok és az emberek következőképpen szén-fluoridot és hidrogén-fluoridot lélegeznek ki.

Az ilyen anyagcsere kétszerte nagyobb energiát ad, mint a földi, amelynek alapja az oxigén. Nem csoda hát, hogy magasabb rendű gondolkodó lények kifejlődését segítette elő. Csakhogy dialektikusan szemlélve, a fluornak az oxigénhez viszonyított nagyobb aktivitása egyben az égitest erősebb sugárzását követeli meg. Ahhoz, hogy a sugárzó energia a növényi fotoszintézisben a hidrogén-fluorid-molekulát szét tudja bontani, nem sárga-zöld sugarak szükségesek, mint a víz számára, hanem sokkal nagyobb kvantumerejű, tehát kék és ibolya sugarak. Nyilvánvaló, hogy az idegenek napja — magas hőmérsékletű kék csillag.

— Ellentmondás! — szólt közbe Tej Eron, aki éppen visszatért a műhelyből. — A hidrogén-fluorid könnyen változik át gázzá.

— Igen, plusz hús fokon — válaszolta kézikönyvébe belepillantva Kari.

— És mikor fagy meg?

— Mínusz nyolcvanon.

— Tehát az ő bolygójuk hideg! Ez sehogy sem vág össze a forró kék csillaggal.

— Miért nemz — szállt vitába Tej Eronnal Jasz Tin. — Hátha messzire van a napjától. Hátha az óceánok a bolygó mérsékelt vagy sarki övezeteiben vannak. Vagy...

— Bizonyára még sok „vagy” lehetséges — mondta Mut Ang. — Bárhogyan volt is, a fluorbolygó úrhajója itt van előttünk, Így hát hamarosan megismerjük életük minden részletét. Most az a legfontosabb, hogy megértsünk valami mást: a fluor igen ritka a világmindenségben. A legutóbbi kutatások szerint ugyan a fluor az elterjedtség fokát illetően a negyvenedik helyről a tizennyolcadikra lépett elő, de a mi oxigénünk az atomok átlagos mennyiségét tekintve a harmadik helyet foglalja el a hidrogén meg a hélium mögött a világmindenségben, és csak utána következik a nitrogén meg a szén. Egy másik számítási eljárás szerint kétszázézerszer több oxigén van, mint fluor. Ez csak egyet jelenthet: fluorban gazdag bolygó rendkívül kevés van a kozmoszban, fluoros légkörű bolygó pedig, vagyis olyan, ahol sokáig létezett növényi élet, amely szabad fluorral gazdagította a légkört — egészen elenyészően kevés, az ilyen inkább csak kivétel a szabály alól.

— Most mér értem a parancsnokuk kétségbeesett kézmozdulatát — jegyezte meg tűnődve Afra Devi. — Magukhoz hasonlókat keresnek, így hát igen nagy volt a kiábrándulásuk. — Hát ha olyan nagy volt, az azt jelenti, hogy már régóta kutatnak gondolkodó lények után, sőt már találkoztak is velük...

— És azok is közönségesek voltak, ilyen magunkfélék, oxigéneseek! — kapott a szón Afra.

— De hisz lehetnek más típusú atmoszférák is — vetette ellen Tej Eron —, például klóros vagy kénes vagy kénhidrogénese.

— Azok nem alkalmasak magasabb rendű életre! — kiáltotta diadalmasan Afra. — Az anyagcsere során mindegyik harmad— vagy tizedannyi energiát ad, mint az oxigén, a mi hatalmas, éltető földi oxigénünk!

— No, a kénes nem — dörmögte Jasz Tin —, annak az energiája egyenlő az oxigénével! — Kéndioxidból való atmoszférára és cseppfolyós kénből való óceánra gondol! — kérdezte Mut Ang. A mérnök rábólintott.

— De hisz ebben az esetben a kén nem az oxigént, hanem a földi hidrogént, vagyis a kozmosz legközönségesebb elemét helyettesíti! — mondta elkomorodva Afra. — A világmindenségben oly ritka kén

aligha helyettesítheti gyakran a hidrogént. Világos, hogy az ilyen atmoszféra még a fluorosnál is ritkább jelenség.

— És csakis nagyon meleg bolygók esetében lehetséges — válaszolta a kézikönyvet lapozgatva Tej —, a kénóceán csak száz és négyszáz fok közötti melegben lehet cseppfolyós.

— Azt hiszem, Afrának van igaza! — szólt közbe a parancsnok. — Ezek a feltételezett atmoszférák mind túlságosan ritkán fordulhatnak elő a mienkhez képest, amely szinte szabványos, mert a kozmosz legelterjedtebb elemeiből áll. Ez nem véletlen!

— Nem véletlen! — ismerte el Jasz Tin. — De hát véletlen is szép számmal akad a végtelen kozmoszban. Nézzük a mi „szabványos” Földünket. Rajta meg a szomszédain — a Holdon, a Marson, a Vénuszon — sok az alumínium, holott ez ritka a mindenségben.

— És mégis több tízezer, ha nem több százezer évbe telik, amíg ezeknek a véletleneknek a megismétlődésére rá lehet bukkanni ugyancsak a végtelenben — mondta mogorván Mut Ang. — Még pulzációs űrhajókkal is! Ha ezek az idegenek ilyen régóta kutatgatnak, akkor nagyon megértem őket!

— Milyen jó, hogy a mi légkörünk az univerzum legközönségesebb elemeiből áll, így hát igen sok hasonló bolygóval való találkozás vár ránk! — mondta Afra.

— De az első alkatommal korántsem hasonlóval akadtunk össze! — jegyezte meg Tej. Afra elpirult, és már éppen válaszolni akart, amikor belépett az űrhajó vegyésze, és jelentette, hogy az átlátszó védőlemez elkészült.

— De vajon átmehetünk az űrhajójukba csak így, tarruhában? — érdeklődött Jasz Tin. — Ugyanúgy, ahogy ők is átjöhetnek a mienkbe. Bizonyára nemegyszer kerül sor kölcsönös látogatásra, de először szemléltetéssel kezdjük az ismerkedést — válaszolta a parancsnok.

Az űrhajósok az összekötő cső végére erősítették az átlátszó falat, az idegen fehér figurák pedig a maguk folyosóján kezdték el ugyanezt a munkát. Aztán a földiek és az idegenek találkoztak a világűrben, és segítettek egymásnak összekapcsolni a merevítő szerkezetet. Megmegsimogatták egymás vállát vagy ruhája ujját — ezt a gyöngédséget és barátságot kifejezd mozdulatot egyformán megértették ezek is, azok is.

Az idegenek a fejkagyló szarvszerű kinövéseivel a füstszürke sisakokat veszélyeztetve igyekeztek szemügyre venni a földiek arcát. A földi emberek arcát viszonylag jól lehetett látni, viszont az idegenek enyhén kidomborodó elülső sisaklemezei, a „kagylók” túszerű ereszenek rejtekében, áthatolhatatlanok maradtak a földi szemek számára. Csak a csalhatatlan emberi ösztön súgta meg, hogy abból a sötétségből feszülten, de jóindulatúan figyelő szemek néznek kifelé.

A fehér alakok arra a hívogató intésre, hogy lépjenek be a

Tellurba, tagadó, taszító mozdulattal válaszoltak. Egyikük megérintette a saját úrruháját, aztán gyorsan szétlőkte mind a két karját, mintha szétdobálna valamit.

— Féltik az úrruhájukat az oxigénes légkörben — találta ki Tej Eron.

— Ők is a csőfolyosón akarják kezdeni a találkozást, mint mi — magyarázta a parancsnok.

A két úrruhájó — a hófehér meg a fémes csillogású, tükörfényes — most már egységes egész szerelvényt alkotott, amely mozdulatlanul függött valahol a kozmosz végtelenjében. A Telluron bekapcsolták a hatalmas fűtőberendezéseket, úgyhogy a személyzet a szokásos munkaruhában — szorosan testhez álló, sötétkék műgyapjú kezeslábasban mehetett át az összekötő csőfolyosóba.

A folyosó másik oldalán a Föld hegyi magaslatainak fényéhez hasonló kék világítás villant fel. A két különbözőképpen megvilágított kamra határán a válaszfalak zöldeskéknek látszottak, mintha megfagyott, tiszta tengervízből volnának.

A csendet csupán az izgatott földiek szapora lélegzése törte meg. Tej Eron a könyökével megérintette Afra vállát, és érezte, hogy a fiatal nő minden porcikája remeg. A másodparancsnok keményen magához szorította a biológust, Afra meg gyors, hálás pillantással válaszolt.

Az összekötő folyosó mélyén nyolc idegen — egész csoport — tűnt fel... Csakugyan idegenek-e? Az emberek nem akartak hinni a szemüknek. A lelke mélyén mindegyikük valami szokatlan, soha nem látott jelenséget várt. Az idegenek és a földi emberek teljes hasonlósága a csodával volt határos. De ez csak alsó pillantásra hatott így. Minél tovább nézték a földiek az idegeneket, annál főbb különbséget találtak mindabban, amit nem takart el a sötét ruha, amely rövid, bő ujjasból és a hajdani földi ruhára emlékeztető, hosszú, buggyos nadrágból állt.

Kihunytt a kékes fény-földi világítást kapcsoltak be. Az átlátszó válaszfalak elvesztették zöld fényüket, és fehérek, csaknem láthatatlanok lettek. Ezen az alig észrevehető falon túl emberek álltak. Ki hitte volna, hogy ezek a Föld számára a legmérgesebb gázt lélegzik be, és a mindent szétmaró fluorsav tengereiben fürdenek! Testük körvonalai arányosak, termetük megegyezik a földiek átlagos termetével. Bőrük színe furcsa: szürke, mint a vas, de ezüstös árnyalatú, és olyan vérvörös csillogás tetszik át rajta, amilyen a fényesre csiszolt vörös vasércnek, a hematitnak van. Ennek az ásványnak szürke árnyalata megegyezett a fluoros bolygó lakóinak bőrszínével.

A kerek fejeket sűrű kékesfekete haj borította... De a legérdekesebb sajátáguk — a szemük volt. Ezek a hihetetlenül nagy

és hosszúkás, erősen ferde vágású szemek elfoglalták az arc egész szélességét, és külső sarkukkal ferdén emelkedtek a halánték felé, jóval magasabbra a földi emberek szemének szintjénél. A telt, türkizkék szirtű szaruhártya aránytalanul hosszúkásnak látszott a fekete szivárványhártyához meg a pupillához viszonyítva.

A szempár méreteinek és elhelyezkedésének megfelelően az egyenes, éles vonalú és nagyon fekete szemöldökök magasan a halánték fölött, szinte belefutottak a hajba, alul pedig csaknem összenőttek, úgyhogy széles tompaszöget alkottak. A haj a homlok fölött, a koponya közepétől, a szemöldökkel teljesen szimmetrikusan, ugyanolyan egyenes és éles vonalban hullt lefelé. Ezért a homlok körvonala olyan volt, mint egy vízszintesen elnyújtott rombusz. Az alig előreugró, rövid orrnak csakúgy, mint a földiekének, két lefelé nyúló lyuka volt. Az ibolyaszínű ajkak közül a kicsiny szájból szabályos fogsor villant elő, ugyanolyan tiszta égszínkék, mint a szaruhártya. Az arc felső fele nagyon szélesnek hatott. A szem alatt az arc erősen keskenyedett a kissé szögletes körvonatú áll felé. A fülek felépítése tisztázatlan maradt: az idegenek halántékát a fejtetőn áthúzódó arany színű fonott pánt borította.

Az idegenek között voltak férfiak és nők egyaránt. A nőket arról lehetett felismerni, hogy hosszabb, kecsesebb volt a nyakuk, kerekesebb az arcuk, és nagyon dús a rövidre vágott hajuk. A férfiak magasabb termetűek voltak, egész testük masszívabb, az álluk szélesebb — általában ugyanolyan sajátságok különböztették meg a két nemet, mint a földiek esetében.

Afrának úgy rémlett, hogy az idegenek kezén csak négy-négy ujj van. A fluoros bolygó lakóinak ujjai arányaikban megegyeztek ugyan az emberi ujjakkal, de mintha nem lettek volna izületeik: kiszögellések nélkül, simán hajlottak.

A lábukat nem lehetett látni: talpuk belesüppedt a padló burkolatába. Ruhájuk a földi szem számára természetes világításban sötétpirosnak, csaknem téglavörösnek látszott.

Minél jobban szemügyre vették a földi úrhajósok a fluoros bolygó szülötteit, annál kevésbé furcsának látszott a külsejük. Sőt a földi embereknek mind érthetőbbé vált az idegenek sajátos, egzotikus szépsége. Legfőbb vonzóerejük az az óriási szemük volt, amely a bölcsesség és a barátság melegét sugározva, feszült figyelemmel, nyájasan szegeződött az emberekre.

— Micsoda szemek! — kiáltotta önkéntelenül Afra. — Ilyen szempárral könnyebb emberré válni, mint a mienkkel, bár az is egyszerű!

— És miért? — kérdezte súgva Tej Eron.

— Minél nagyobb a szem, a recehártya elemeiből annál többet foglal magába, tehát az ilyen szem a környező világnak annál több

részletét tudja befogadni.

Tej Eron bólintott: érti már.

Egy idegen előrelépett, és hívó mozdulatot tett. A folyosónak a túlsó oldalán nyomban kialudt a földi világítás.

— Ó! — kiáltott fel szomorúan Mut Ang. — Erre nem gondoltam.

— Én igen — válaszolta nyugodtan Kari, majd kikapcsolta a szokásos világítást, és felgyújtott két erős lámpát, négyszázharmincas szűrővel.

— Olyanok vagyunk, mint valami hullák — jegyezte meg elkeseredve Tajna —, gyalázatosan fest az ember ilyen világításban.

— Kár aggódnia — szólt Mut Ang. — Az ő legjobb látási színeképük messze eltolódik az ibolya, sőt talán az ibolyántúli tartományba is. Ez sokkal több melegséget és árnyalatot biztosít, mint amennyit mi látunk, csak azt nem tudom elképzelni, hogyan.

— Bizonyára sokkal sárgábbnak látnak bennünket, mint amilyenek valóban vagyunk mondta rövid gondolkozás után Tej Eron.

— Az is sokkal jobb, mint ez a szederjes hullaszín. Csak nézzenek körül! — nyűgösködött még mindig Tajna.

A földiek készítettek néhány felvételt, és egy kis zsilipen át kitolták az ozmium-kristállyal működő felhangos hangszórót. Az idegenek felkapták, és egy kis háromlábú asztalra állították. Kari egy keskeny rádióhullám-nyalábot irányított a csészeantennába. A másik úrhajó fluoros atmoszférájában felcsendült a Föld beszéde és muzsikája. Ugyanezen az úton átjuttattak egy levegőelemző műszert is, amely lehetővé tette, hogy megállapítsák az idegen bolygó légkörének összetételét, nyomását és hőmérsékletét. Ahogy várni lehetett, a fehér úrhajó belső hőmérséklete alacsonyabbnak bizonyult a földinél, és nem haladta meg a hét fokot. Az atmoszféra nyomása nagyobb volt a földinél, a nehézségi erő pedig csaknem azonos.

— Ők maguk bizonyára melegebbek — szólt Afra —, mint ahogy mi is melegebbek vagyunk a nálunk szokásos húszfokos hőmérsékletnél. Azt hiszem, hogy az ő testük hőmérséklete tizennégy fok körül mozog.

Az idegenek is átadták a maguk készülékeit, két recés ládikóban, amelyek lehetetlenné tették, hogy a földiek kitalálják a rendeltetésüket.

Az egyik ládikóból magas, szaggatott hangok hallatszottak, amelyek mintegy belevesztek a messzeségbe. A földiek mindjárt tudták, hogy az idegenek sokkal magasabb hangokat hallanak, mint ők. Bár hallásuk diapazonja nagyjából egyforma volt a földiekével, az emberi hang és zene mélyebb hangjai elvesztek a fluoros bolygó lakóinak számára. Az idegenek ismét meggyújtották a földi világítást, a földiek pedig kikapcsolták a kékes fényt. Az átlátszó falhoz odament egy férfi meg egy nő. Nyugodtan levetették sötétpiros ruhájukat, és

egymás kezét megfogva mozdulatlanra meredtek, majd lassan megfordultak, hogy a földiek szemügyre vehessék testüket, amely sokkal jobban hasonlított a földiekéhez, mint az arcuk. A fluoros emberek alakjának harmonikus arányossága teljesen megfelelt a földi szépségről alkotott fogalmaknak. A körvonalaknak egy kissé élesebb átmenetei, a bemélyedések és a domborulatok valamennyi vonalának bizonyos élessége azt a hatást keltette, hogy az idegenek teste valamelyest szögletesebb, vagy helyesebben: hangsúlyozottabban plasztikus, mint a földieké. Ezt a benyomást bizonyára csak fokozta bőrük szürke színe, amely a redőkben és a bemélyedésekben még sötétebb volt.

Fejük szépen, büszkén ült magas nyakukon; a férfinak széles válla volt, amilyen a harc és a munka emberének szokott lenni, a nőnek — gondolkodó lény anyjának — széles csípője egy csepp sem állt ellentétben az ismeretlen bolygó küldötteinek világosan érezhető intellektuális erejével.

Amikor az idegenek a már ismerős hívő mozdulattal visszavonultak, és eloltották a sárga földi fényt, a földiek már nem haboztak.

A parancsnok kérésére, egymás kezét fogva, odaállt az átlátszó válaszfal elé Tej Eron és Afra Devi. A földitől erősen különböző világítás ellenére, amely a kék márvány hideg árnyalatát kölcsönözte az emberek testének, valamennyi űrhajós szinte felkiáltott elragadtatásában — annyira nyilvánvaló volt két társuk meztelen szépsége. Ezt mindjárt felfogták az idegenek is. Amennyire a kivilágítatlan folyosó homályában látni lehetett, össze-összenéztek, és érthetetlen, rövid taglejtésekkel jeleztek egymásnak valamit.

Afra és Tej büszkén és nyíltan állt ott, telve azzal az ideges nekibuzdulással, amely nehéz, sőt kockázatos feladatok végrehajtásakor szokott felgerjedni. Végül az idegenek befejezték a felvételt, és felgyújtották saját fényüket.

— Most már nem kételkedem abban, hogy náluk is megvan a szerelem — mondta Tajna —, az igazi, gyönyörű és nagy emberi szerelem... ha egyszer ilyen szépek és okosak a férfiak meg a nők!

— Tökéletesen igaza van, Tajna, és csak fokozhatja örömről, hogy mindenben megértene bennünket! — válaszolt Mut Agg.

— Igen! Nézz meg csak Karit! Vigyázzon, Kari, bele ne szeressen abba a fluoros bolygóról való lányba, mert végzetes lenne mind a kettőjüknek!

Az asztronavigátor felocsúdott a révületéből, és elfordította a fehér tarhajú lakóira szegezett tekintetét.

— Pedig könnyen bele tudnék szeretni! — mondta szomorú mosollyal. — Bele bizony, annak ellenére, hogy a testünk nagyon különbözik, a bolygóink meg iszonyatos távolságra esnek egymástól.

Most értettem meg az emberi szerelem egész hatalmas erejét.

A fiatalember visszafordult, hogy tovább nézegesse a barátságosan mosolygó idegen nőt.

Ekkor az idegenek előretoltak egy zöld képernyőt, amelyen kis figurák kezdtek mozogni. Libasorba haladva felfelé kapaszkodtak egy meredek hegylejtőn, és valamiféle nagy tárgyakat cipeltek. Amikor felértek egy fennsíkra, minden figura ledobta terhét, és hasravitette magát. A földi rajzfilmhez hasonló képsor a kimerültséget, a pihenés vágyát illusztrálta. A földiek is érezték, mennyire kimerítették őket részint a több órás feszült várakozás, részint a találkozás első élményei. A fluoros bolygó lakói nyilván számítottak arra, hogy más emberekkel találkoznak, és fel is készültek rá, például ilyen „társalgási” filmek készítésével.

A Tellur személyzete, bár nem készült a találkozásra, mégis ügyesen segített magán. A válaszfalhoz odatoltak egy gyors rajzok vetítésére szolgáló mozivásznat, és Jasz Tin, a Tellur művésze máris hozzáfogott egy képsor megrajzolásához. Először ugyanolyan fáradt emberkéket rajzolt, majd egy nagy ábrázatot olyan nyilvánvalóan kérdő kifejezéssel, hogy az idegenek felélénkültek, mint Tej Eron és Afra Devi megjelenésekor. A művész ezután a Földet vázolta fel, ahogy pályáján megkerüli a Napot, majd a tengelyforgást jelezte, a kört huszonnégy részre osztotta, és a felét beárnyékolta. Az idegenek hamarosan ugyanilyen vázlattal válaszoltak. Mind a két oldalon bekapcsolták a metronómkokat, amelyek segítettek megállapítani a kis időegységek tartamát, aztán pedig kiszámítani a nagyobbakat is. Az űrhajósok megtudták, hogy a fluoros bolygó a saját tengelye körül nagyjából huszonnégy földi óra alatt fordul meg, de kilencszáz napig tart keringése a maga kék napja körül. Az a pihenési szünet, amelyet az idegenek javasoltak, öt földi órával volt egyenlő.

Az emberek szinte elkábulva távoztak az összekötő csőből. Kialudtak a fények a folyosóban, és kihunytt az űrhajók külső világítása is. A két csillagközi tarhajó sötétben, mozdulatlanul állt egymás mellett, mintha minden élőlény elpusztult volna bennük, eljegesedett volna a világűr iszonyú hidegségében és mélységes sötétségében.

De az űrhajók belsejében annak rendje-módja szerint haladt tovább a tudásra szomjas, tevékeny, meleg élet. A végtelenül leleményes emberi agy új eszközöket, módszereket keresett, hogyan közölje gondolkodó testvéreivel — akik távoli csillagok bolygóin születtek — azokat az ismereteket és reményeket, amelyek több ezer éves munka árán, tömérdék szenvedés és veszély közepette jöttek létre... Azokat az ismereteket, amelyek megszabadították az embert előbb a vad természet hatalmától — később pedig a vad társadalmi rend önkányától, a betegségektől, a túl korai megöregedéstől —, és

amelyek a kozmosz végtelen magasába emelték.

A folyosóban való második találkozás csillagászati térképek bemutatásával kezdődött. Mind a földieknek, mind a fluoros bolygó lakóinak teljesen ismeretlenek voltak azoknak a csillagoknak a rajzai, amelyek mellett a két űrhajó elhaladt. (A csillagászoknak csak a Földön sikerült pontosan megállapítaniuk a kék égitest pontos helyét: a Tejútnak egy kis csillagködében van a Kígyótartó Tauja mellett.) Az idegen űrhajó útja a Kígyótartó északi részén levő csillagthalmaz felé vezetett, és akkor keresztezte a Tellur útvonala, amikor az elérte a Herkules csillagkép déli határát.

Az idegenek folyosóján egyszer csak ott állt egy vörös fémlemezről készült, embermagasságú rács. Ott forgott mögötte valami, amit a lemezek közötti nyílásokon át lehetett látni. Hirtelen minden lemez elmozdult, élével fordult a nézők felé, és eltűnt. A rács helyén óriási üres tér jelent meg a fluoros bolygó holdjainak a távolban tovaszárguldo, vakító kék gömbjeivel. Lassan közeledett maga a bolygó is. Egyenlítőjét áthatolhatatlan felhőzet széles kék övezete fonta körül. A pólusokon meg a pólusokhoz közeli övezetekben szürkésvörös fénnel ragyogott a bolygó, a mérsékelt zónák pedig, kristálytisza fehérségükkel, az idegen űrhajó burkolatához hasonlítottak. Itt, a csak gyengén párás atmoszférán át homályosan látni lehetett valamiféle tengerek, szárazföldek és hegyek kontúrjait, amelyek szabálytalan függőleges sávokban váltogatták egymást. A bolygó nagyobb volt, mint a Föld. Gyors forgása hatalmas elektromos mezőt hozott létre körülötte. Az egyenlítő mentén hosszú kinövések gyanánt lila fénynyalábok nyúltak bele a környező űrfeketeségébe.

Az emberek már több órája a lélegzetüket visszafojtva ültek az átlátszó válaszfal előtt, amelyen túl az ismeretlen berendezés továbbra is egymás után, megrázó realitással tárta elő a fluoros bolygóról készült képeket. A földi emberek látták egy hidrogén-fluoridból való óceán lila hullámain, amelyek a fekete homoksivatagok, a fűrészes gerincű hegyek vörös szirtjeit és lejtőit mossák; a hegyek kék holdfényben ragyognak. A pólusok közelében a környező levegő még jobban kékllett; még mélyebb és még tisztább lett annak az ibolyaszínű csillagnak sötétkék fénye, amely körül gyorsan száguldott a fluoros bolygó.

A hegyek itt kerek kupolák, magas hullámok, lankás feltüremlések formájában emelkedtek ki a síkból, és élénk-opálos fényben csillogtak. Sötétkék alkony lapult a mély völgyekben, amelyek a sarkvidéki hegyektől a déli tengerek füzérszerű övezetéig húzódtak. A nagy öblök opálos fényű világoskék felhőtakaróként gőzölögtek. Vörös fából meg valamiféle füzöld kövekből emelt óriási építmények szegélyezték a tengerpartokat, és végtelenül hosszú láncokban kapaszkodtak a függőleges völgyek mentén a pólusok felé. Az építményeknek ezt a

gigantikus sokaságát, amelyet nagy-nagy magasságból is jól lehetett látni, zöldeskék lombú, sűrű növényzet széles szalagjai vagy lapus kupolájú hegyek tagolták, amelyek belülről úgy világítottak, mint a Föld opáljai vagy holdkövei. A sarkokat borító, megfagyott hidrogén-fluoridból való kerek jégsapkák drága zafiroknak tetszettek.

A sötét— és világoskék, az azúr— és lila színek uralkodtak mindenütt. Magát a levegőt világoskék ragyogás járta át, mint gyöngé elektromos kisülés a gázt a fénycsőben. Az idegen bolygó világa hidegnek és szenvtelennek látszott, mint egy tiszta, távoli, kísérteties kristálylátomás. Olyan világ volt ez, amelyben nem lehetett érezni a Föld piros, sárga és narancssárga színeinek cirógató melegét és változatosságát.

Városok láncai látszottak a bolygó mindkét féltekéjén a földi mérsékelt és sarki zónáknak megfelelő övezetekben. A hegyek az egyenlítő felé haladva mind csúcsosabbak és sötétebbek lettek. Fűrész formájú fokok meredtek ki a tenger felszínének párájából, bordás gerincek húzódtak szélességi irányban, és szegéllyel vették körül a fluoros bolygó trópusi vidékeit.

Ott sűrű tömegben gomolygott a sötétkék pára; a kék csillag melegétől könnyen elpárolgó hidrogén-fluorid telítette a légkört, óriási felhőfalként közeledett a mérsékelt övezetek felé, ott összesűrűsödött, és vízesés módjára ömlött vissza a meleg egyenlítői övezetbe, óriásokhoz méltó gátak fékeztek ezeknek az áramlatoknak a sebességét, boltozatokba és csövekbe szorították éket, hogy energiaforrásul szolgáljanak a bolygó erőműveinek.

Elviselhetetlen fénnel tündököltek az óriási kvarckristálymezők — úgy látszik, a szilícium a mi sónk szerepét játszotta a hidrogén-fluorid-tenger vizeiben.

A képernyőn most közeledtek a városok. Körvonalaik élesen kirajzolódtak a hideg világoskék fényben. Ameddig csak a szem ellát, a pára kékes tejébe vesző, titokzatos egyenlítői zóna kivételével, a bolygó lakott övezeteinek egész területét beépítette, megváltoztatta, tökéletesítette az ember keze és alkotó elméje. Sokkal jobban megváltozott az a bolygó, mint a mi Földünk, amely még érintetlenül megőrzött hatalmas természetvédelmi területeket, régi romokat, illetve otthagytott fejtéshelyeket.

Embermilliárdok számtalan nemzedékének alkotása a hegyeknél is magasabbra nőtt, és körülfonta a fluoros bolygó egész felszínét. Az élet diadalmaskodott a viharos vizek és a sűrű légkör fölött, amelyet át — meg átjártak a kék csillag gyilkosan erős sugarai meg hihetetlenül hatalmas elektromos kisülései.

A Föld emberei feszülten figyeltek, és mintha kettéhasadt volna a tudatuk: emlékezetükben egyidejűleg megelevenedett szülőbolygójuknak látványa is. Nem úgy, ahogy hajdani őseink

emlékeztek hazájukra, attól függően, hogy hol születtek és hol éltek; hol téres-tágas mezők és nyirkos erdők síkjának, hol szomorú, köves hegységeknek, hol áttetsző tengerek meleg napfényben boldogan ragyogó partjainak. Minden egyes úrhajós lelki szeme előtt elvonult az egész Föld, valamennyi éghajlati övezetének, a hideg, a mérsékelt és a forró országoknak egész változatosságával. Végtelenül szépek voltak az ezüstös sztyeppek, a szabad szél birodalmai, a sötét fenyőkből és cédrusokból, fehér nyírfákból, szárnyas pálmákból és óriási, kékes eukaliptuszokból álló hatalmas erdők is. Az északi országok ködös partjait mohos sziklafalak szegélyezik, a trópusi tenger kék csillogása közepett korallzátonyok fehérlenek. Havas hegyhátak fenségesen hideg, átható ragyogása, majd puszták csalóka, rezgő délibábja tűnik fel. Folyókák következnek, méltóságosan lassúak és szélesek, vagy szilajok, amelyek fehér lovak méneseiként száguldanak a szakadékos medrek nagy kövein át. Tobzódó színek, tarka virágok, kék földi ég, rajta felhők, mint fehér madarak, forró napsütés és komor, borongós, esős idő — évszakok örökös váltakozása. És a természetnek mindeme gazdagsága közepette — az embereknek, szépségüknek, törekvéseiknek, tetteiknek, ábrándjaiknak és meséiknek, örömeiknek és bánatuknak, dalaiknak és táncaiknak, könnyeiknek és sóvárgó vágyaiknak még nagyobb tarkasága, változatossága...

Ugyanaz a lenyűgöző, értelmes munka, amely ámulatba ejt leleményességével, művésziességével, fantáziájával, gyönyöre formájával mindenütt: az épületekben, a gyárakban, a gépekben, az úrhajókban.

Lehet, hogy bolygójuk hideg kékes színeiben az idegenek is sokkal többet látnak óriási ferde szemükkel a földiekénél, a náluk uralkodó egyhangú természet átalakításában pedig messzebbre jutottak, mint mi, a Föld fiai? Érelődött a sejtés: mi, annak az oxigénes légkörnek teremtményei, amely százezerszerre gyakoribb a kozmoszban, már találtunk és még rengetegszer találunk az élet létrejöttéhez megfelelő feltételeket, mi még találkozunk és egyesülünk más csillagok bolygóiról való embertestvéreinkkel. De ők? A ritkán előforduló fluor szülőttei, szokatlan, fluoros szaruhártyájukkal és csontozatukkal, kék vérsejtjeikkel, amelyek úgy szívják magukba a fluort, mint a mi vörös vérsejtjeink az oxigént?...

Ezek az emberek be vannak zárva bolygójuk szűk határai közé. Bizonyára már régóta vándorolnak, hogy magukhoz hasonlókat keressenek, vagy legalábbis olyan bolygókat, amelyek fluoros légköre megfelelné nekik. De hogy találjanak meg a világmindenség végtelenjében ilyen roppant ritka gyöngyszemeket, hogyan jussanak el hozzájuk többezer fényév távolságán át? Így már érthető a kétségbeesésük és nagy kiábrándultságuk most, hogy — bizonyára már nem először — oxigénes emberekkel találkoztak.

Az idegenek folyosóján hatalmas épületek látképei váltották fel a fluoros bolygó panorámáját. A befelé lejtő falak a tibeti építkezésre emlékeztettek. Sehol sem voltak derékszögek, vízszintes síkok — a formák sima hajlatokkal, csavar— vagy csigaszere fordulatokkal haladtak a függőleges felől a vízszintes felé. A távolban sötét nyílás bukkant fel, amely körvonalait tekintve csavart tojásidomhoz hasonlított. Amikor közeledve nőttön-nőtt, látható lett, hogy az alsó része csigavonalban tekeredő széles út, amely felfelé haladva belevész egy egész várossal felérő épület óriási bejáratának sötétségébe. A bejárat fölött vörösbe foglalt nagy kék jelek látszottak, amelyek messziről vízfodrokra emlékeztettek. A bejárat egyre közeledett. Mélyében láthatóvá vált egy gyéren világított óriási terem, melynek falai úgy ragyogtak, mint a foszforeszkáló folypát.

A kép egyszer csak minden figyelmeztetés nélkül, hirtelen eltűnt. Az ámuló úrhajósokat, akik arra készültek, hogy valami rendkívülit látnak, mintha ütés érte volna. A folyosót az átlátszó falon túl a szokásos kékes fénnel világították ki. Megjelentek az idegen úrhajósok. Ezúttal heves taglejtésekkel, nagyon gyorsan mozogtak.

E pillanatban a képernyőn egy folytatatásos képsor jelent meg. A képek olyan gyorsan peregtek tova, hogy a személyzet alig tudta követni, mit is ábrázolnak. Valahol a világűr sötétjében ugyanolyan fehér úrhajó halad, mint amilyen most ott függ a Tellur mellett. Látni lehetett, ahogy mindenfelé sugarakat szórva, villogva forog a középső gyűrűje. A gyűrű forgása hirtelen megszűnt, és az úrhajó egy kékes fényű törpecsillagtól nem messzire függve maradt a végtelen űrben.

Az úrhajóból — a képernyőn kis vonalak alakjában felvillanó — sugarak lövelltek a messziségbe, a bal alsó sarokban pedig feltűnt egy másik úrhajó. A repülő vonalakák elérték ezt a másikat, amely mozdulatlanul állt egy földi úrhajó mellett; az emberek az utóbbiban a Tellurra ismertek. Ekkor a fehér úrhajó, társának hívására, elindult a Tellur mellől — valahová a fekete messzeségbe.

Mut Ang olyan hangosan felsóhajtott, hogy alárendeltjei néma kérdéssel fordultak feléje.

— Igen! Hamarosan elmennek. Valahol nagyon messzire, haladt egy máik úrhajójuk. Valamilyen módon érintkezésben voltak egymással, bár nem tudom, hogyan lehetséges ez, amikor mérhetetlen távolságok választják el egymástól a két úrhajót. Most történt valami a másik úrhajóval, hívása eljutott ide, ezekhez az idegenekhez, bár helyesebb volna, ha barátainknak nevezném őket.

— Lehet, hogy nem sérült meg, hanem valami fontosat talált? — kérdezte halkán Tajna. — Lehet. De mindegy, hogy mi történt — elmennek. Teljes erőnkől igyekeznünk kell, hogy minél több adatot átvegyünk és feljegyezzünk. És ami a fő: térképeket az útvonalukról,

találkozásairól... Mert nem kételkedem abban, hogy már találkoztak ilyen oxigénes emberekkel, amilyenek mi vagyunk.

Az idegenekkel való tárgyalásokból kiderült, hogy már csak huszonnégy óra hosszat maradhatnak. Az emberek, akik különleges serkentőszereket vettek be, eszeveszetten dolgoztak, és győzték is a versenyt a fluoros bolygó gyors szürke lakóinak kimeríthetetlen energiájával.

Másolatot készítettek képes és szöveges tankönyvekről, úgyszintén magnóra vették az idegen nyelv hangzását is. Kicseréltek egész ásvány-, víz— és gázgyűjteményeket is, amelyeket szilárd, áttetsző ládikákban tároltak. Afra a fáradtságtól sápadtan állt a fiziológiai folyamatok görbéi, a genetikai sémák és képletek meg a fluoros bolygó lakóinak szervezeti fejlődését, az embrionális állapot szakaszait ábrázoló vázlat előtt. Ugyanakkor a fluoros fehérjék molekuláinak végtelen láncai meglepetéssel hasonlítottak a mi fehérjemolekuláinkhoz: ugyanazok az energiaszűrők, ugyanazok a gátak, amelyek az élő anyagnak az entrópiával vívott harca során keletkeztek.

Eltelt húsz óra. A csőfolyosóban megjelent Tej és Kari; a kimerültségtől már-már félholtan hoztak szalagformájú csillagászati térképeket, amelyekben fel volt tüntetve a Tellur egész útja a Naptól a találkozás helyéig. Az idegenek még jobban fokozták az iramot.

A földiek emlékezőgépeinek képmagnószalagjai rögzítették teljesen ismeretlen csillagok elhelyezkedését, ismeretlen jelekkel jelzett távolságokat, asztrofizikai adatokat, amelyek bonyolult cikcakkokban keresztezték a két fehér úrhajó útját. Mindezt majd később kell kihüvelyezni azoknak a magyarázó táblázatoknak alapján, amelyeket már előre kikészítettek az idegenek.

És végül az emberek nem tudták megállni, hogy fel ne kiáltsanak örömeikben. Előbb az egyik, majd a másik, a harmadik, a negyedik, az ötödik csillagnál jelentek meg a képernyőn olyan felnagyított körök, amelyekben bolygók keringtek.

Az esetlen, hasas úrhajó képét más, csinosabb tarhajók egész raja váltotta fel. Az úrhajótestek alól lebocsátott tojásdad platformokon valamiféle lények álltak sajátos úrruhákban — kétségtelenül emberek. A nyolcelektronos atom — az oxigén — jele koronázta meg a bolygók és az tarhajók ábrázolását, de a bemutatott bolygók közül a vázlaton csak kettőt kötöttek össze úrhajóval: az egyik egy nagy vörös nap közelében keringett, a másik meg egy F színképtípusú, fényes aransárga csillag körül. Úgy látszik, a többi három csillag bolygóin az egyébként szintén oxigénes élet még nem ért el olyan magas színvonalat, amely lehetővé tette volna a kijutást a kozmoszba, vagy ott talán még nem is jelentek meg gondolkozó lények.

A földi embereknek ezt nem sikerült tisztázni, de most már

felbecsülhetetlen értékű adatok voltak a kezükben azokról az utakról, amelyek ezekhez, a két űrhajó találkozási helyétől sok száz parszek távolságra eső lakott világokhoz vezetnek.

Eljött a búcsú ideje.

A két űrhajó személyzete felsorakozott egymás előtt az átlátszó fal két oldalán. A Föld halvány bronzszínű emberei és annak a fluoros bolygónak sötét bérű emberei, amelynek neve ismeretlen maradt a földiek előtt. Barátságos és szomorú mozdulatokkal integettek egymásnak, és okos, figyelmes szemük kölcsönösen érthető tekintetével mosolyogva búcsúzkodtak.

Soha nem tapasztalt, szívszorogató fájdalom kerítette hatalmába a Tellur embereit. Még a szülőbolygójukról való elrepülés — azzal a tudattal, hogy majd csak hétszáz év múlva térnek vissza —, még az sem rémlett ilyen fájdalmas, pótolhatatlan veszteségnek. Nem lehetett beletörődni abba a tudatba, hogy ezek a különös, de szép és jó emberek néhány perc múlva örökre eltűnnek a kozmosz végtelenjében, hogy magukra maradva, reménytelenül tovább keressenek hozzájuk hasonlóan élő gondolkozó lényeket.

Az tarhajósok talán csak most értették meg egész lényükkel, teljesen, hogy minden kutatásban, törekvésben, ábrándban és harcban — az ember a legfontosabb. Az egész galaktika, az egész végtelen világmindenség minden csillaga és minden civilizációja számára a legfőbb — az ember, az ő elméje, az ő érzései, az ő ereje, szépsége, élete!

Az ember fejlődése, fennmaradása, boldogsága — ez a mérhetetlen jövő feladata a Kígyó Szíve fölött aratott győzelem után, amikor az alacsony szervezettségű emberi társadalmakban megszűnik az életenergia esztelen, ostoba és gonosz tékozlása.

Az ember az egyetlen erő a kozmoszban, amely értelmesen tud cselekedni, és a legfélelmetesebb akadályokat is legyűrve képes haladni a világ célszerű és sokoldalú átalakítása, vagyis a túlradóan gazdag érzésekkel teli, hatalmas és értelmes élet szépsége felé.

Az idegenek parancsnoka valami jelt adott. Az a fiatal nő, aki bemutatta a fluoros bolygó lakóinak testi szépségét, arrafelé iramlott, ahol Afra állt. Karját szélesen széttárva szinte hozzátapadt a válaszfalhoz, hogy jelképesen megölelje a gyönyörű földi nőt. Afra az orcáján legördülő könnyeket észre se véve, szinte nekicsapódott az átlátszó falnak, mint egy vergődő rab madár az ablaküvegnek.

Az idegeneknél kialudt a fény, és az elsötétült üveg olyan örvénnyé vált, amelyben elmerült a földiek minden felbuzdulása.

Mut Ang bekapcsoltatta a földi világítást, de a folyosó túlsó fele üres volt.

— Külső csoport, felölteni az tarruhákat; hogy szétkapcsoljuk a folyosót! — törte meg a szomorú csöndet Mut Ang parancsoló

hangja. — Gépészek — a motorokhoz; asztronavigátor — a kormányzóposztra! Mindenki készüljön fel a továbbrepülésre

Az emberek elszállingóztak a folyosóból. Elvitték a műszereket is. Csak Afra állt mozdulatlanul az oldalsó nyílás halvány fényénél, mintha jégbilincsbe verte volna a csillagközi tér hidege.

— Afra! — kiáltotta oda neki valahonnan az űrhajó belsejéből Tej Eron. — Csukjuk be azt a nyílást! Szeretnénk figyelni az indulásukat.

A fiatal nő hirtelen felocsúdott.

— Álljon meg! Tej, álljon meg! — kiáltotta, majd a parancsnokhoz futott.

A másodparancsnok meglepődve, zavartan állt, de Afra nagyon hamar visszatért. Mellette szaladt Mut Ang is.

— Tej! Fényszórót a folyosóba! Hívja a technikusokat, állítsák fel újra a képernyőt! rendelkezett futtában a parancsnok.

Az emberek úgy siettek, mint veszély idején. Erős fénysugár lövellt a folyosó mélyébe, és ugyanolyan időközökkel pislogott, mint a Tellur lokátora a két űrhajó találkozásának első pillanatában. Az idegenek a munkájukat félbeszakítva megjelentek a csőfolyosóban. A földiek meggyújtották a 430-as kékes fényt. Afra remegve hajolt a rajztábla fölé; a képernyőn mindjárt megjelentek a biológus sebtében felrajzolt vázlatai. Az átöröklési mechanizmusok kettős spirális lánc nagyjából nyilvánvalóan egyforma mind a földi, mind a fluoros embereknél. Afra, miután ezeket felvázolta, megrajzolta az emberi szervezetben végbemenő anyagcsere görbéjét, amelynek az a lényege, hogy a csillagszere égitesteknek a növények által hasznosított sugárzó energiája egyformán alakul át. A fiatal nő a mozdulatlan szürke figurákra tekintett, és keresztülhúzta a kilencelektronos fluoratomot, helyébe odatette az oxigént.

Az idegenek összerendeztek. Parancsnokuk előrelépett, egészen közel vitte arcát az átlátszó válaszfalhoz, és óriási szemével figyelmesen nézegette Afra hevenyészett vázlatait. Majd hirtelen a homloka fölé emelte összekulcsolt kezét, és mélyen meghajolt a földi nő előtt.

Megértették azt, ami csak merész ötletként, a búcsú utolsó pillanatában és csupán az elválás okozta szomorúság következményeként pattant ki Afra agyából. Afra azoknak a vegyi átalakulásoknak megváltoztatására, vakmerő helyettesítésére gondolt, amelyek működésbe hozzák az ember egész, rendkívül bonyolult szervezetét. Az átöröklés mechanizmusára való ráhatás útján oxigénre kell átállítani a fluoros anyagcserét! A fluoros emberek őrizték meg minden sajátságukat, egész átöröklődési rendszerüket, de kényszerítsék rá testüket, hogy más energetikai alapokon működjen. Ez a gigantikus feladat még olyan messze volt a megvalósulás lehetőségétől, hogy még az a hétszáz év, amely alatt a Tellur távol volt

és lesz a Földtől — még a tudományos sikerek szakadatlan fejlődésének ez a hét évszázada is aligha hozza jelentősen közelebb a megoldást.

De milyen végtelenül sokat lehet elérni a két bolygó egyesített erőfeszítései árán! Ha pedig más gondolkodó testvéreik is csatlakoznak hozzájuk... a fluoros emberiség nem enyészik el nyomtalan árnyként a világmindenség végtelenjében.

Amikor a megszámlálhatatlan csillag és galaktika különböző bolygóiról származó emberek elkerülhetetlenül egyesülnek a kozmoszban, akkor talán a fluoros bolygó lakói sem lesznek számkivetettek — csupán testi felépítésük egészen ritka esetlegessége miatt.

Vagy talán túlzott volt az elkerülhetetlen elválás meg a veszteség miatt érzett fájdalom? A fluoros emberek meg a Föld emberei, akik mérhetetlenül távol esnek egymástól mind bolygóik, mind testük felépítését tekintve — értelmüket és érzelmeiket illetően már egészen közel vannak egymáshoz. Afrának, aki belenézett a fehér tarhajó parancsnokának óriási szemébe, úgy tetszett, hogy mindezt kiolvasta belőlük. Vagy ez csupán saját gondolatainak visszatükröződése volt?

De az idegenek láthatólag ugyanúgy hittek az emberi értelem hatalmában, mint a földi emberek. Ez az oka annak, hogy még az a csekélyke remény is, amelynek szikráját a biológusnő villantotta fel, olyan sokat jelentett nekik, hogy az az integetés, amellyel elbúcsúztak, nem annyira az elválás, mint inkább a jövődő találkozásokra utaló jel volt.

A két úrhajó lassan, óvatosan távolodott egymástól, nehogy a segédmotorok kárt tegyenek valamelyikükben. A fehér úrhajó egy pillanattal korábban burkolózott vakító lángfelhőbe, amely mögött — mikor kialudt — a kozmosz sötétségén kívül semmi sem maradt.

Ekkor vigyázatosan nekilendülve, a Tellur is megkezdte a pulzációt, amely mintegy hídként szolgált: megrövidítve a csillagközi utak mérhetetlen hosszúságát. Az emberek, a védőburák biztos védelme alatt, már nem látták, hogyan rövidülnek meg a feléjük száguldó fénykvantumok, hogyan válnak mind ibolyaszínűbbé a távolban csak kéknek látszó csillagok. Aztán az úrhajó a nulla-tér áthatolhatatlan sötétségébe merült, amelyen túl ott virult és várta az úrhajósokat a Föld melegen lüktető élete.

Makai Imre fordítása

Примечания

A csillagtávok mérésére használt egység: 3,26 fényév

Középarányosítási törvény — matematikai kifejezés, amelyben a számítások végeredményét egy bizonyos középarányossal jelölik. A szélső legnagyobb és a szélső legkisebb mennyiségeket nem veszik figyelembe (A szerző)